

BEVARANDEPROGRAM LARÖD

ANTAGET I KOMMUNFULLMÄKTIGE 2012-02-22

BEVARANDEPLANSKOMMITTÉN

Postadress SE-251 89 Helsingborg

helsingborg.se

HELSINGBORG

BEVARANDEPROGRAM LARÖD

ANTAGET I KOMMUNFULLMÄKTIGE
2012-02-22

HELSINGBORGS STADS
BEVARANDEPLANSKOMMITTÉ

Innehåll

Förord	5
Inledning	6
Kulturhistorisk klassificering	8
Bevarandeprogram, lagstiftning och bygglovhantering	10
Laröd geografi och historik	12
Bebyggelseutveckling och planering	17
Rekommendationer vid ändring	22
Kvarter och fastigheter i Laröd	23
BILAGOR: Ortofotografi över Laröd	
Karta över klassificerade objekt i Laröd	

Förord

Sedan 1979 har bevarandepianskommittén i Helsingborgs stad uppgiften att ta fram bevarandeprogram. Programmen skall vara underlag för samhällsplanering, sprida kunskap bland boende, fastighetsägare och andra intresserade om Helsingborgs bebyggelsemiljöer, samt stimulera till ett gott förvaltande av byggnader och miljöer i staden.

Föreliggande bevarandeprogram för Laröd har ett antal föregångare: Bevarandeprogram för Helsingborgs stadskärna (fastställt av kommunfullmäktige 1985), Råå (1991), Västra Tågaborg (1995), Olympia – Slottshöjden (1997), Drottninggatan – Pålsjö (1998), Wilson Park (1999), Ramlösa (2000), det utökade och reviderade programmet för stadskärnan (2002), Mörap (2004), Hasslarp och Kattarp (2006), Domsten och Eneborg/Högaborg (2008) och Planteringen (2011). Dessutom finns ett kulturminnesvårdsprogram för hela kommunen, antaget 1991.

Arbetet med bevarandeprogrammet för Laröd inleddes vintern 2007 under ledning av bevarandepianskommittén. Kommitténs ordförande utses av kommunstyrelsen medan två ledamöter utses av stadsbyggnadsnämnden och två av kulturnämnden. Till kommittén är även knutet tjänstemän från kulturförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen samt Mark- och exploaterings-avdelningen under kommunstyrelsens förvaltning.

För inventering, fotografering samt manuskript har byggnadsantikvarie Daniel Melchert från GOD BOSTAD Kulturmiljökonsult svarat. Även byggnadsantikvarie Lena Pella från Kulturmagasinet har bidragit med fotografering. I arbetet har även övriga tjänstemän knutna till kommittén deltagit.

Helsingborg i januari 2012

Inledning

Kulturmiljön i Laröd visar hur byn under de senaste 50 åren har ändrat karaktär från ett agrart präglat landskap till villasamhälle. Miljön präglas av kataloghus och en mindre del arkitekturitade villor från 1950- och 60-talen samt grupphusbebyggelse från 1960-talet och framåt. Villabebyggelse från efterkrigstiden dominerar, men även äldre bebyggelsemiljöer som gårdar och gathus finns representerade. Bevarandeprogramkommitténs arbete syftar till att lyfta fram och tydliggöra värdena i denna levande kulturmiljö.

Detta bevarandeprogram har som uppgift att vara ett hjälpmedel i kommunens ärendehantering. Det skall underlätta bedömningen av bygglovsärenden och andra åtgärder som berör bebyggelsemiljön. Bevarandeprogrammet skall förtydliga de kulturhistoriska och arkitektoniska värdena, så att dessa uppmärksammas vid stadsplanering och bygglovshantering. Ett annat syfte med bevarandeprogrammet är att sprida kunskap om de kulturhistoriska värdena bland husägare och boende i Laröd samt att öka intresset för att miljön vårdas och tas om hand på ett bra sätt.

Arbetet skall ge en historisk och kulturell förankring som gör närmiljö och omgivning gripbar och förståelig av alla. En levande och välkänd kulturmiljö stärker medborgarnas identifiering med den egna orten och engagemang i denna, vilket är en av grundförutsättningarna för ett demokratiskt samhälle. Bevarandeprogrammet ligger på stadens hemsida och finns både att läsa och till försäljning på Stadsbyggnadsförvaltningen samt på Kulturmagasinet. Förslag till bevarandeprogram har skickats ut till samtliga fastighetsägare med byggnader som har klassats i programmet. Ett informationsmöte har hållits den 29:e juni 2011 på Andreasgården i Laröd. Inkomna synpunkter har gått igenom och vissa justeringar gjorts.

Bevarandeprogrammets status och tillämpning

Status

Bevarandeprogrammets uppgift är att peka ut kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och öka förståelsen för områdets

historia. Bevarandeprogrammet antas slutligen av kommunfullmäktige. Bevarandeprogrammet har en rådgivande status, men är inte juridiskt bindande, och ska ses som ett ställningstagande kring var det finns kulturhistoriska värden som behöver tas hänsyn till. I den kulturhistoriska klassificeringen har inte byggnadens tekniska status, eller framtida förändringsbehov, vägts in.

Tillämpning

I planärenden och bygglovsprövning gör stadsbyggnadsnämnden en helhetsbedömning utifrån både enskilda och allmänna intressen. Stadsbyggnadsnämnden har till uppgift att bevaka kulturhistorisk hänsyn såväl som estetiska, funktionella som ekonomiska faktorer.

Detaljplanering och bygglovsprövning ska, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer. Stadsbyggnadsnämnden prövar ärenden utifrån en helhetssyn och med stöd i Plan- och bygglagen (SFS 2010:900).

För att skapa en levande kulturmiljö är det viktigt att byggnaderna används och har en funktion. Låt byggnaden, dess egenskaper och karaktär vara utgångspunkten för förändring och tänk långsiktigt. För att uppnå exempelvis tillgänglighet och god energihushållning kan det kan krävas nya lösningar som är anpassade till huset. Rivning är alltid olycklig då byggnaden helt försvinner, ombyggnad

och tillbyggnad bör alltid provas först. Särskilt värdefulla kulturmiljöer får inte förvanskas, men förvanskingsförbudet är inget förändringsförbud. Kulturhistoriska byggnader kräver särskild omsorg i samband med tillbyggnad och ombyggnad. Klarlägger och respekterar man de kulturhistoriska värdena kan man utföra många olika åtgärder även i en särskilt värdefull byggnad.

Rådgivning

För att klarlägga värdena kan ofta sakkunnig hjälp behövas. Idag finns det certifiering av sakkunniga kontrollanter av kulturvärden och flera konsultfirmor i Skåne har certifierade medarbetare. Genom certifieringen säkerställs både utbildningsnivå och erfarenhet.

Staden tillhandahåller även enklare rådgivning som en service till medborgarna:

För frågor kring byggnadsvård, kontakta stadsantikvarien på Kulturförvaltningen, via Kulturmagasinet reception på telefon: 042-10 45 00.

För frågor som rör gestaltning och varsamhet, kontakta stadsarkitekten på Stadsbyggnadsförvaltningen, via receptionen på telefon: 042-10 60 60.

För frågor som rör bygglov och lovplikt, kontakta Stadsbyggnadsförvaltningens bygglovsavdelning på telefon: 042-10 40 10.

Källor

Inventering har grundat sig på lantmäterikartan från 1742, skånska rekognosceringskartan från 1815 och enskifteskartan från 1826 för att bestämma den äldre bebyggelseutvecklingen utifrån jämförande studier av häradskartan från 1915 och kartan till Laröds första byggnadsplan från 1941. Denna plan visar dels hur det såg ut 1941, dels hur man tänkte sig en framtida utbyggnad. Även om kvarteren senare fick en något annorlunda utformning, och vägsträckningar ändrats här och var, så har ändå denna plan följts ända fram till den stora utbyggnaden öster om Larödsvägen på 1990-talet. Stadsbyggnadskontorets arkiv har gått igenom avseende planer och bygglovshandlingar. Materialet för bygglovshandlingarna uppvisar stora luckor före kommunsammanslagningen 1952, och även för en del senare bebyggelse saknas ritningar.

Uppteckningar och historieskrivningar har till största delen hämtats från publikationen Vårt Laröd samt från samtal med invånarna i Laröd. Kaj-Åke Dahlström, som sitter i redaktionen för Vårt Laröd, har bidragit med uppgifter där andra källor saknats. Av sekundärlitteratur har särskilt Leif Jonssons avhandling Från egna hem till villa: Enfamiljshuset i Sverige 1950–1980 (1985) och Kataloghuset: Det egna hemmet i byggsats (red Richard Edlund, 2004) varit av stort värde.

Kulturhistorisk klassificering

Byggnaderna i Laröd har klassificerats i tre grupper: Särskilt värdefull bebyggelse som omfattas av förvanskningförbud enligt PBL 8:13§, bebyggelse av kompletterande värde samt övrig bebyggelse. Denna klassificering motsvaras på kartan längst bak i denna rapport av färgerna rött, gult och vitt (omarkerat). Klassificeringen har gjorts i relation till övriga byggnader inom Laröd och med hänsyn till ortens historia och skall därför inte jämföras med liknande klassificeringar i andra orter. Med grönt har markerats områden med enhetlig miljö där just enhetligheten har ett egenvärde. I framtiden kan bedömningarna omvärderas då grunden för värderingarna hela tiden ändras.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13 §

Byggnader som anses särskilt värdefulla ur historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. I Laröd gäller detta främst bebyggelse med kopplingar till agrarnäringarna och som är i gott antikvariskt skick, det vill säga utan sådana ändringar som minskat det kulturhistoriska värdet. Arkitektoniskt värde har också stor betydelse eftersom det kan vara svårt att belysa den historiska utvecklingen när en så stor del av bebyggelsen är av senare datum.

Bebyggelse av kompletterande värde

Vardaglig bebyggelse som är föredömligt väl bevarad och där eventuella till- och ombyggnader är anpassade till byggnadens karaktärsdrag så att dessa inte har försvunnit eller förminskats. Klassificeringen omfattar även bebyggelse med något förvanskade karaktärsdrag, men som genom sin ålder och anknytning till ortens historia ändå anses ha ett stort kulturhistoriskt värde.

Område av enhetlig karaktär

Områden där en enhetlig karaktär bidrar till upplevelsevärdet. I många fall bedöms också byggnaderna ha ett kulturhistoriskt egenvärde och har därför även klassats som av kompletterande värde. Många små förändringar kan över tid ändra helheten på ett område, vilket man bör beakta. I områden av enhetlig karaktär är det värdefullt att det även i framtiden upplevs som enhetligt.

Övrig bebyggelse

Eftersom det är svårt att ge en samlad kulturhistorisk bedömning utan historiskt perspektiv, är merparten av den nyare bebyggelsen satt som övrig bebyggelse. I de fall de har satts i en högre klass har det främst motiverats av ett arkitektoniskt värde. Nyare byggnader kan i framtiden komma att klassas högre. I kategorin övrig bebyggelse ingår även byggnader där värdet har förminskats genom mindre väl anpassade ändringar.

Kulturhistoriskt värde

Kulturhistoriskt värde är inget entydigt begrepp utan består av ett komplex av värden som kan delas in i dokumentvärden, upplevelsevärden och övergripande/förstärkande värden. Till dokument-värdena räknas byggnadshistoriska, teknikhistoriska, samhällshistoriska, personhistoriska värden med mera. Dessa värden är abstrakta, objektiva och kan lätt jämföras med motsvarande värden i byggnader från andra områden eller regioner. Ålder är här ett värde, men inte i sig själv utan i relation till andra värden och upplysningar om byggnadernas historia. Värdena kan berätta om tekniska innovationer i konstruktionen, planlösningar, byggnadsdetaljer, på vilket sätt byggnaderna har använts, vilka samhällsfunktioner som bedrivits i byggnaderna, hur man levtt och umgåtts, betydelsefulla personers födelsehem etcetera. Samtliga dokumentvärden belyser på olika sätt olika sidor av den historiska utvecklingen i ett område.

I detta bevarandeprogram har inte gjorts någon inventering av grönytor och växtlighet. Kulturhistoriskt värdefulla tomter och allmänna platser kan också skyddas i detaljplan. Miljöbalken inrymmer ett allmänt biotopskydd (MB 7:11§) som främst är inriktat på att skydda olika livsmiljöer för hotade djur- och växtarter. Biotopskyddet gäller dock även för andra skyddsvärda miljöer som har ett kulturhistoriskt värde, som alléer, källor, odlingsrösen, pilevallar, våtmarker, stenmurar och åkerholmar.

Bevarandeprogram, lagstiftning och bygglovshantering

Kulturarvet och kulturmiljön är en gemensam tillgång som delas av alla. Det innebär att alla också har en skyldighet att förvalta detta arv och denna tillgång på bästa möjliga sätt. Lagen om kulturminnen (KML) inleds med en så kallad portalparagraf: *"Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda vår kulturmiljö. Ansvar för detta delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter skall visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön."*

Länsstyrelsen fattar beslut enligt KML om vilka byggnader som skall skyddas som byggnadsminnen, den starkaste form av skydd en byggnad kan få. För att en byggnad eller miljö skall förklaras som byggnadsminne skall den anses vara synnerligen märklig eller ha ett nationellt intresse. Ingenting får ändras, rivas eller tillföras ett byggnadsminne utan tillstånd från länsstyrelsen, och fastighetsägaren har skyldighet att underhålla byggnaderna så att det kulturhistoriska värdet inte förminskas. KML reglerar också skyddet av kyrkobyggnader och kyrkogårdsmark som anlagts före 1940. Även fornlämningar skyddas av KML och får inte tas bort utan länsstyrelsens tillstånd. I Laröd finns inga byggnader som omfattas av KML men ett antal fornlämningar.

Plan- och bygglagen (PBL) är ett kommunalt redskap som reglerar hur städer, tätorter och landsbygd skall planeras och bebyggas på ett sätt som tillgodoser både allmänna och enskilda intressen. PBL innehåller också möjligheter att säkerställa kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Enligt andra kapitlet ska *"bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan/..."* (PBL 2:6§)

Den paragraf som ligger till grund för den högsta klassificeringen i bevarandeprogrammet är den trettonde para-

grafen i åttonde kapitlet (PBL 8:13§): *"En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas."* Det samma gäller tomter, anläggningar eller bebyggelseområden som är särskilt värdefulla. Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras (PBL 8:14§).

På kartan har sådana särskilt värdefulla byggnader markerats röda. Bebyggelsen i Laröd har vidare kategoriserats till "bebyggelse av kompletterande värde för miljön" samt "övrig bebyggelse". Även för sådana byggnader kan PBL 8:13§ vara tillämplig som ingående i ett särskilt värdefullt bebyggelseområde eller då dess egna kvaliteter med tiden omvärderas.

En annan viktig reglering i PBL är den så kallade varsamhetsparagrafen, PBL 8:17§. Den lyder: *"Ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden."*

Detta gäller alltså alla byggnader, inte bara de som på kartan i bevarandeprogrammet markerats gula, även om en klassificering ger extra tyngd åt kraven på varsamhet. Vid bygglovsprövning bedöms huruvida den önskade

Gård vid stranden vid Hittarp-Laröd år 1949. Fotografi från Lindberg foto, Helsingborgs museers samlingar.

byggnadsåtgärden överensstämmer med detaljplanebestämmelser och med PBL:s generella regler, bland annat med hänsyn till trafik, stads- eller landskapsbild och förhållanden på granntomter och i omgivningen, kraven på varsamhet och skydd mot förvanskning etc. Det åligger den enskilde byggherren att följa de ovan nämnda lagreglerna i rimlig utsträckning även i de fall då inget bygglov krävs.

Bevarandeprogrammets klassificeringar utgör ett underlag för att hävda kulturhistoriska värden med stöd av PBL. Vid detaljplanläggning eller upprättande av områdesbestämmelser kan juridiskt bindande skydds- och varsamhetsbestämmelser meddelas. Skyddsbestämmelser, vanligtvis betecknade med q, brukar förenas med rivningsförbud. I vissa fall tillämpas även markanvändningen Q, där bevarandet intresset är det centrala och byggnadens användning är underordnad detta intresse. I planbestämmelserna kan dessutom ges konkreta utformningskrav i fråga om material och utförande, liksom att bygglovsplikten kan utökas. Exempelvis kan underhållsåtgärder, trädfällning med mera göras lovpliktiga där detta anses befogat. Innan nya detalj-

planer eller områdesbestämmelser antas, måste berörda fastighetsägare få möjlighet att yttra sig, till exempel angående de praktiska och ekonomiska konsekvenserna av de föreslagna skydds- och varsamhetsbestämmelserna.

Bevarandeprogrammets klassificering gör att man vid bygglovsprövning tar stor hänsyn till det kulturhistoriska värdet och det är dessa kriterier som styr vilka förändringar som kan godtas. Klassificeringen innebär inte automatiskt någon utökad bygglovsplikt. Däremot kan bedömnings-grunden förändras angående vilka yttre åtgärder som väsentligt ändrar byggnadens karaktär och därigenom kan anses bygglovspliktigt, till exempel vid ommålning, fönsterbyte eller ändring av skorsten och andra byggnadsdetaljer. Vad som anses ändra byggnadens karaktär och således är bygglovspliktiga avgörs från fall till fall. Säkrast är att kontakta stadsbyggnadskontoret för ett förhandsbesked innan man planerar för mycket. Både stadsbyggnadskontoret och Kulturmagasinet i Helsingborg kan ge värdefulla råd inför underhåll, ombyggnader och liknande.

Laröd geografi och historik

Laröd ligger vid Öresunds kust några kilometer norr om Helsingborgs stadskärna, nordväst om Mariastaden och söder om Hittarp. Laröd är beläget ovan landborgens kant. Samhället är nästan sammanväxt med grannområdet Hittarp. Landskapet ovanför landborgen präglas av jordbruk och av ett för kommunen ovanligt stort skogsbestånd dominerat av bok. Detta är i huvudsak resterna av det historiska landskapets vidsträckta våtmarker.

Landskapets förutsättningar

Under järnåldern (400 f Kr – 1050 e Kr) tog by- och bondesamhället form och dess ängs- och hagmarker samt lövskogar dominerade landskapet långt fram i tiden. Byn Laröd uppstod sannolikt i slutet av den här perioden eller något senare; namnändelsen -röd anger ett ursprung i medeltiden eller tidigare. Namnet härleds till verbet röja (röjja). Naturligtvis fanns här människor långt tidigare, vilket visar sig i form av fornlämningar. I östra delen av Laröd finns stenåldersbosättningar med boplatser och gårdstomter och mellan Sperlingegården och ner mot Hittarp finns två bronsåldershögar, Stora och Lilla Sperlinge hög.

Vid sidan av ett begränsat jordbruk och extensiv boskapskötsel förekom viss järnframställning samt stenbrytning. Under medeltiden användes Laröds sandstensbrott i stor omfattning. Troligen byggdes både Helsingborgs och Kronborgs slott med sandsten från Laröd. Sandstenen användes även som slipsten, brytningen av brynstenar pågick i Laröd in på 1900-talet. Stenbrytningen ägde rum från landborgen och ner till sjökanten. Området planterades med tall 1910 och är i dag helt överväxt. Det 15 meter djupa stenbrottet försvann vid en storm 1928 då det fylldes med sten, grus och liknande.

Laröd bestod på 1740-talet av fem gårdar, där gårdarna 1, 2 och 4 var skattehemman medan 3 och 5 var frälsehemman under Kulla Gunnarstorp. Detta var förmodligen gårdar som anlagts redan på medeltiden. Brukarna på frälsegårdarna var skyldiga att göra dagsverken på Kulla Gunnarstorp, vilket ersattes av arrende på 1910-talet. Skattegårdarna var så kallade rusthåll med uppgift att

hålla beriden soldat vid dragon- eller kavalleriregemente. För Laröds del var det Norra Skånska Kavalleriregementet i Helsingborg. Sperlingehuset var ryttarehus till rusthåll nr 1. Längs bygatan låg ryttarhusen till gårdarna nr 2 och 4, av kartöverlägg att döma handlar det om fastigheterna Margretelund 14 respektive Fällan 1. Detta system med soldattorp upphörde 1901 när indelningsverket avskaffades. Till gården nr 5 hörde även fyra gathus och till Laröd nr 1 fanns en mindre skvaltkvarn "*af ringa värde*" vid en bäck ute på fäladen. Ytterligare två gathus, numrerade 9 och 10, och en backstuga till Laröd nr 1 fanns vid denna tid. Man kan notera att alla torp, gathus och ryttarhus låg på den ur brukningssynpunkt minst värdefulla fäladen väster om bygatan.

De hägnade inägorna, bestående av åker och äng, låg samlade runt gårdarna och var belägna öster om bygatan/fäladen. Inägorna var delade i tre vångar och odlades huvudsakligen med korn och råg efter ett system med treårig rotation. Två lyckor, Gatelyckan och Mölleyckan, fanns inhägnade på fäladsmarken. Fäladen dominerades av ljung och enbuskar och användes för mulbete gemensamt med kringliggande byar. I norr gränsade byn till Laröds Torfmåsa och i öster till Pinemåsen. Skogen på utmarken användes för bete och benämningar som Beteshage, Kalfhage, Betet och Hästehagen är betecknande. Byns vanning (liten damm i anslutning till bygatan) låg på fäladsmarken väster om bygatan ungefär mellan gårdarna nr 2 och 4. Små kálhagar hörde till gårdarna och även till gathusen och ryttarhusen.

Laröd var knappast någon imponerande syn på 1700-talet och Johan Hielmberg som upprättade lantmäterikartan 1742 konstaterade att "Fisket i Saltsjön brukas här intet vid denna byen. Ett ringa vattenskvallte kvarnställe är på fäladen till No 1 men av ringa värde. Humblehagar finns intet, ej heller flera härligheter".

1800-talets jordbruksskiften

Före 1800-talets skiften och utdikningar dominerades Laröd av fäladsmarker ovanför landborgen i väster och sank surskog med främst al, ek och bok i öster. Land-

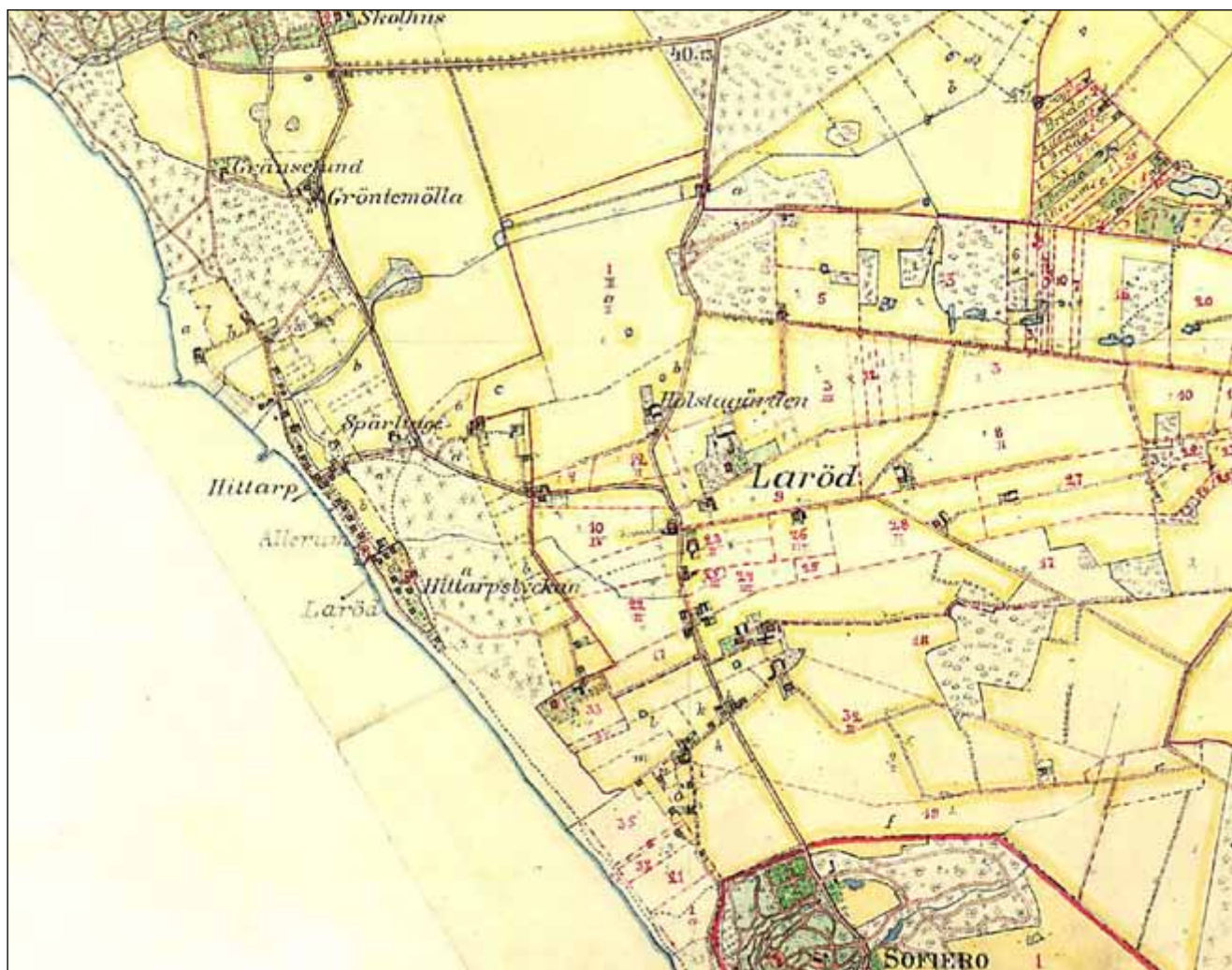
Skånska rekognosceringskartan, 1815. Gårdarna är från norr: Laröd nr 1 (Holstagården, riven), Laröd nr 2 (Larödshus, nuvarande kv Ryktborsten), Laröd nr 4 (nuvarande Hästboxen 3), Laröd nr 3 (nuvarande Stall Boson och Stall Anton), Laröd 5 (Larödgården). Det hägnade området ovanför landborgen är Möllelyckan.

skapsbilden förändrades dock i samband med att inägorna enskiftades 1827 och utmarken delades i laga skifte 1829. Betesmarken och surskogen dikades ut under 1800-talet och landskapet odlades upp. Laröd blev i det närmaste en fullåkersbygd. Betesdriften var fortfarande omfattande på fäladsmarken, med jorderosion som följd. Genom Hus-hållningssällskapets försorg planterades den bara marken med tall för att binda flygsanden. Detta trädslag är alltså inplanterat i området.

Landsvägen från Helsingborg till Krappertup hade ursprungligen gått ovan stranden, men nedanför landborgen. Från denna gick en mindre väg upp till bygatan. Efter skiftet ändrades detta och bygatan blev den nya landsvägen medan den gamla vägen längs stranden förföll till stig.

Vägdragningen följer gränsen mellan inägor och utmark, med inägorna öster om vägen och utmarken bestående av fälad väster om densamma. I samband med enskiftet drogs även nya vägar, som följde de nya fastighetsgränserna dragna med linjal och därmed fick samma raka linjer. I Laröd gäller detta särskilt Farmarevägen och Ardennevägen. De raka fastighetsgränserna från enskiftet är i viss mån synliga i Laröd än i dag, även om omfattande avstyckningar skett och det mesta av jordbruksmarken numera är bebyggd.

Bebyggelsen i Laröd ändrades inte nämnvärt genom enskiftet, gårdarna låg redan spridda och torpställena låg kvar på fäladsmarken. Gårdarna var kringbyggda, några kopplade två och två. Om man jämför kartbilden från 1742 med skånska rekognosceringskartan från 1820 eller

Häradskartan för Malmöhus län från 1915. Kartbilden visar enskiftets rätta gränslinjer och hur den raka Ardennevägen går rakt i gränsen mellan gårdarna nr 2 och 4. På den senare har det skett en del avstyckningar. Karta från Lantmäteriet.

enskifteskartan från 1826 kan man konstatera att det tillkommit flera gathus och torpställen samt att även gårdarna nr 2n (nr 2 bestod som nämnts ovan av två gårdar, benämnda 2b och 2n) och 3 blivit dubbelgårdar. Detta hänger samman med befolkningsökning på landsbygden. Under resten av 1800-talet tillkom ytterligare en del gathus/torpställen och mindre gårdar, men hemmansklyvningarna var aldrig omfattande. Ser man på häradskartan från 1915 kan man konstatera att nybyggnationen var blygsam. Troligen var det så att möjligheterna att söka sig utkomst på annat håll, framför allt i Helsingborg eller i expansiva stationssamhällen, motverkade ytterligare avstyckningar.

Sommarnöje

Redan på 1860-talet upptäcktes områdets skönhet av hertigparet Oskar och Sofia då de en sommar var gäster på Kulla Gunnarstorp. Kronprinsessan Sofia blev så förtjust i trakten att hertigparet köpte ensamgården Skabelycke, som gavs namnet Sofiero. Här byggdes 1866–74 slottet med samma namn. Detta gav naturligtvis utkomstmöjligheter åt fler i Laröd, eller i alla fall extrainkomster.

Efter sekelskiftet 1900 började folk cykla ut från Helsingborg för att bada vid Laröd eller Hittarp. Det blev allt vanligare att Larödsborna hade sommargäster i sina hem. Ofta var det flera familjer inhysta i ett och samma

Ivar Hennings sommarvilla i Laröd, foto Alfred B Nilsson på 1910-talet, Helsingborgs museers samlingar.

hus. För Larödsborna innebar det goda extrainkomster. Även delar av det kungliga följet var inhysta på gårdarna i Laröd. Kring 1930 anlades Restaurang Larödbaden nedanför landborgen men alldeles ovanför stranden. Detta var under många år ett populärt bad- och nöjesställe. Verksamheten upphörde på 1990-talet och anläggningen är riven.

Bland de första att bygga sig ett sommarhus i Laröd var konsul Ivar Persson Henning. Detta skedde 1914 och villan låg längst ner på det som nu heter Konsulns väg. Det var ett 1½-plans trähus på stensockel. 1959–60 monterades det ner och flyttades till Gråläge (där det fortfarande finns kvar, nu med gul tegelfasad). Även hans syster dr Marta Persson Henning hade köpt ett stort markområde, gränsande till broderns. 1927 uppfördes här hennes sommarhus Örnashals på mark som tidigare ägts av Laröds samfälliga stenbrott. I den stora, fornnordiska villan bodde också delar av kungens hovfölje inackorderade och här hölls populära bild- och filmvisningar för Larödsborna som avslutades av Dr Marta med orden: "Hade jag varit borta, hade jag gått hem nu!".

Ytterligare sommarhus byggdes fram till 1950-talet, mestadels små, enkla sportstugor. Denna bebyggelse finns inte kvar i dag, med några undantag och då ofta så

om- och tillbyggd att ursprungsbyggnaden inte går att känna igen. En annan anläggning med koppling till sommarnöje var det semesterhem KFUM öppnade i Laröd 1927. Det döptes till Nyckelbo och upplevde sannolikt sin storhetstid på 1930/40-talen när svenskarna hade fått två veckors lagstiftad semester, samtidigt som utlandssemester och egen sommarstuga fortfarande var ouppnåeligt för de flesta. Till anläggningen hörde även tennisbanor, tennis var under några decennier en stor sport i Laröd. På 1950-talet ändrades verksamheten till vandrarhem, vilket det fortfarande är.

Turismen bidrog till att man kunde hålla affärer i Laröd och tidvis förekom även kaffeservering och läskedrycksförsäljning i olika trädgårdar. Affärerna låg längs Larödsvägen och åtminstone en av dem hade även bensinförsäljning. På 1950-talet öppnade en bilverkstad med bensinstation.

Fortifikation

I samband med den svenska mobiliseringen under andra världskriget påbörjades uppbyggandet av en försvarslinje bestående av kulsprute- och kanonvärn längs den skånska kusten och av skyddsrum i en andra linje. Den kom att kallas Per Albin-linjen, efter statsminister Per Albin Hansson. På Laröds kuststräcka uppfördes fem kulsprutevärn. På landborgen byggdes ett observationsvärn och innanför

Kulsprutevärm ingående i Per Albin-linjen på stranden vid Laröd.

landborgen i en andra linje byggdes sju skyddsrum. En tredje linje, bestående av tre större skyddsrum, byggdes öster om Laröd i slutet av andra världskriget. Försvarslinjen fanns av beredskapsskäl kvar fram till cirka 1990, men är nu avvecklad även om bunkrarna och skyddsrummen till stor del finns kvar.

Från bondby till villaförort

Den stora förändringen i Laröd inleddes i början av 1930-talet, då Kulla Gunnarstorp gods började stycka av och försälja tomtmark för villabebyggelse kring nuvarande Slottsvägen. Marken ägdes av Kulla Gunnarstorp och låg under arrende till Larödgården. Utbyggnaden startade långsamt i södra delen, men tog fart med en omfattande byggnation av framför allt egna hem på 1950-talet. De som bosatte sig i byn fick en förhållandevis billig tomt, med en särskild klausul i kontraktet med kommunen om att själva svara för vägunderhållet. Vid denna tid var alla vägar i Laröd lagda med grus – de asfalterades först i slutet av 1960-talet. Laröd tillhörde Allerums kommun fram till kommunreformen 1952 då Laröd inkorporerades med Ödåkra storkommun. Genom kommunblocksreformen 1964–74 uppgick Ödåkra i Helsingborg år 1971.

I samband med den stora utbyggnaden blev vatten- och avloppssituationen problematisk i Laröd. Vattensituationen var dålig och flera brunnar sinade på sommaren samtidigt som avloppsnätet var underdimensionerat för alla vattenklosetter i de nya husen. Ödåkra kommun

beslöt därför att ordna kommunalt vatten och avlopp i Laröd med byggstart 1952. Både vattenverk och reningsverk byggdes. Andra exempel på hur infrastrukturen och servicen förbättrades för att svara mot utbyggnaden var att den första gatubelysningen tändes 1939 genom Kulla Gunnarstorp med Omnejd Energiförening och andelen inkopplade spisar och kylskåp ökade år för år. 1971 övertog det kommunala Helsingborgs Energi ledningsnätet. 1968 invigdes Laröds centrum med affär, bibliotek, post och distriktssköterskemottagning i en gemensam byggnad. De första pensionärsbostäderna, som byggdes i slutet av 1950-talet, är också ett exempel på hur det moderna samhället manifesterade sig i Laröd.

Under första hälften av 1960-talet skedde ett omfattande bostadsbyggande på den tidigare fäladsmarken och även en ny skola uppfördes. På 1960-talet invigdes ortens idrottsplats. Efter den stora utbyggnaden på 1950/60-talen var det färdigbyggt för en rad år framöver. I början av 1980-talet drogs en ny landsväg Helsingborg–Höganäs öster om Laröd och den gamla bygatan med medeltida anor förlorade därmed mycket av genomfartstrafiken, vilket fick till följd att affärer och bensinstationer försvann. Under hela 1990-talet och in på 2000-talet har en omfattande utbyggnad med bostäder skett öster om Larödsvägen, på de gamla åker- och ängsmarkerna. Ytterligare expansion åt öster, fram till väg 111, med bostäder har planerats och är under uppförande.

Bebyggelseutveckling och planering

Bondbyn

Byn Laröd med fem gårdar uppstod någon gång under medeltiden. Gårdarna var fyrlängade och gården nr 2 var redan på lantmäterikartan från 1742 uppdelad i *"tvenne halva hemman åtskilt på var sin tomt uppbyggd"*. Gården nr 3 bestod av två kopplade fyrlängade gårdar och även denna brukades av *"tvenne åboar"*. Till dessa gårdar kom tre rytthäus, det vill säga soldattorp för kavallerist eller dragon, några gathus och en backstuga. Gathusen och rytthäusen bestod av enkla längor. Även gårdslängorna var små, smala och låga och uthusen saknade fönster. Gråstensmurar eller väggar av stampad lera eller korsvirke med risflätning eller råtegel var vanlig konstruktion. Taken hade 45 graders lutning och var täckta med halm. I beskrivningen till kartan från 1742 står det att *"skog till byggningstimmer finns nu intet tjänlig /.../ hvarför byggningstimmer annorstädes ifrån måste förskaffas"*. Det verkar ha varit något bättre för frälsegårdarna, med dess tillgång till Kulla Gunnarstorps stora ägor, *"eljest är en del kronohemman här i byn tämligen illa hävdade till sina husbyggningar"*.

Av den äldsta bondbyns bebyggelse återstår inte så mycket i dagens Laröd. De fem Larödgårdarna är antingen rivna

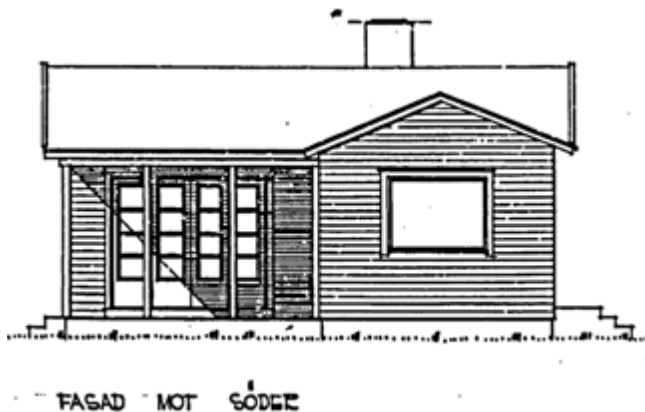
eller ändrade under 1900-talet, men tomtplatsen har i allmänhet mycket lång kontinuitet. Larödgården utgör ett undantag med en gråstenslänga från 1600-talet. Av rytthäusen och gathusen finns en del äldre byggnader i korsvirke eller med fullmurar i gråsten, möjligen är några av dessa så gamla som 1600-tal eller åtminstone 1700-tal. Flertalet anläggningar med anknytning till det agrara har moderniserats under 1900-talet med nya ekonomibyggnader, eller har byggnaderna rivits.

Fritid och rekreation

Sommarhusbebyggelsen var aldrig så omfattande att den präglade Laröd. De sommarstugor som byggdes, enligt bevarade bygglovshandlingar nåddes en topp kring 1950, var i allmänhet små, enkla sportstugor i trä, gärna med en altan eller anordnad uteplats. Husen var ofta på två rum och med litet pentry. På tomten fanns utedass och redskapsbod. Det är uppenbart att man i dessa stugor levde ett annat liv än i staden, enklare och med betoning på utevistelse. Denna bebyggelse har nästan undantagslöst försvunnit. Det vanligaste har varit att de rivits i samband med ägarbyte och att den nye ägaren istället byggt en villa för permanentboende.

Trillan 1, före detta ekonomilänga till Larödgården (Laröd nr 5).

Överum 22, en sommarstuga från Götene Träindustri år 1950.
Ritning från Helsingborgs stads bygglövsarkiv.

Det uppfördes också några större sommarstugor, med dr Marta Persson Hennings Örnäshals som stilbildande för dem som hade råd. Det var stora villor i trä med mörka, tjärade eller brunmålade fasader, verandor och pittoreska fönsterluckor. En udda byggnad i denna kategori var den högloftsstuga som fabrikör Charles Nilsson flyttade till Laröd från Småland på 1940-talet. Även Larödbaden och semesterhemmet Nyckelbo var träbyggnader, som för att understryka deras lite tillfälliga användning i likhet med sommarhusen.

Egnahem och villabyggnande 1930–55

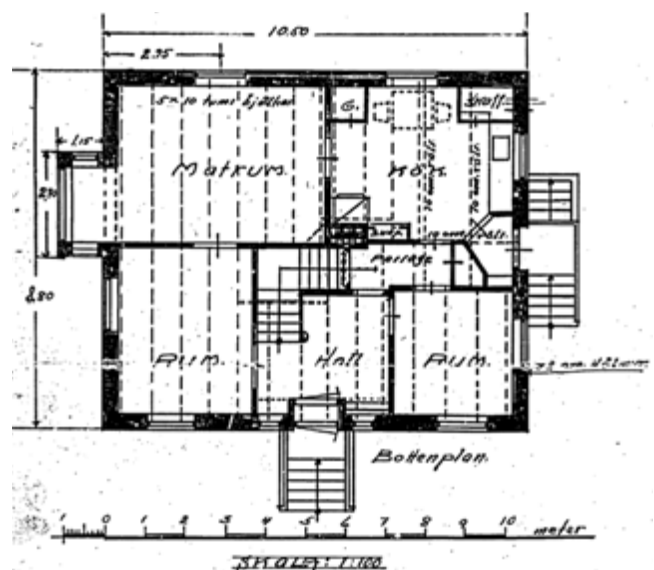
I början av 1930-talet började det avstyckas tomter i södra delen av Laröd och här uppfördes fram till utbrottet av andra världskriget 1939 ett tjugotal hus, merparten av typen egnahem med i det närmaste kvadratisk planform och branta sadeltak. På så vis fick man tre rum och kök på bottenvåningen och två eller tre rum på vindsvåningen och alla kunde värmas av en gemensam murstock mitt i huset. Husen byggdes huvudsakligen i tegel och en del putsades. Några hus byggdes i trä, mestadels sommarstugor. Tre av husen har en mer modernistisk utformning och får karaktäriseras som funkishus.

I samband med byggnadsplaneringen stod det klart att man ville ha ett grönområde, som kom att kallas Öppna platsen. 1960 testamentarades Öppna platsen till Larödsborna och fick det officiella namnet Greve Ottos plats. Öppna platsen/Greve Ottos plats sköttes av Laröds Intresseförening, som bildats 1938 för att bland annat sköta vägar.

Under andra världskriget var det nästan stopp i bostadsbyggandet men däremot upprättades en första byggnadsplan över Laröd av civilingenjör P. G. Sandblom 1941. I denna fastställdes fastighetsarealen till minst 1 300 kvadratmeter. Takfall skulle ha en lutning av max 45 grader för envåningshus och max 25 grader för tvåvåningshus. Planen angav att hela samhället var avsett för bostadsändamål. Tomterna fick bebyggas till 20 procent med friliggande en- och tvåvåningshus med en maximal byggnadshöjd på 7,6 meter och med inredd vind för envåningshusen. I slutet av 1940-talet kom bostadsbyggandet igång igen i Laröd. Det var mestadels 1½-plans egnahem med 45 graders takvinkel liksom tidigare, men också 1-plans egnahem med lite flackare sadeltak med cirka 30 graders takvinkel. Utbyggnaden fortsatte i den södra delen av samhället.

Rekordåren 1955–75

1954 gjordes en utvidgning och ändring av byggnadsplanen, upprättad av arkitekten Gunnar Sundbärg. Fastigheter tilläts nu att vara på 700 kvadratmeter, det var nästan en halvering jämfört med planen 1941. Det framstår som uppenbart att trädgårdarna inte längre skulle svara för viss husbehovsodling utan enbart vara representativa och för rekreation. En annan nyhet var att planen föreslog hyreshus i mindre omfattning samt två mindre butikscentra, båda vid Larödsvägen: en vid avtaget mot Hittarp och

Egnahem från 1935 på Frötuna 4 med typisk korsplan med centralt placerad skorstensstock. Ritning från Helsingborgs stads bygglövsarkiv.

Flerbostadshus i två våningar i kvarteret Hovdala.

den andra 600 meter söderut. I områdets sydvästra del föreslogs rättighet att för bostadsändamål bebygga den nedersta delen av landborgens sluttning, sannolikt för att det här redan fanns enstaka sommarhus.

Det var vid denna tid som utbyggnaden av Laröd verkligen tog fart och den lantligt präglade miljön med inslag av sommarstugor på allvar förändrades mot villasamhälle. Den vattenburna centralvärmen som slagit igenom inom bostadsbyggandet gjorde det möjligt att utveckla nya planlösningar där alla rum inte behövde ligga i direkt anslutning till den centralt placerade skorstensstocken. När också den koks- eller vedeldade värmepannan, som ofta stod i källaren, ersattes med oljeeldning blev livet i och skötseln av den egna bostaden dessutom allt bekvämare.

Detta är tydligt i Laröd där det vid denna tid lite förenklat uppfördes två typer av enplanshus. Den så kallade folkvillan byggdes normalt utan källare, med rektangulär planform och lågt sadeltak. Ytterväggarna var konstruerade som regelväggar eller i lättbetong, fasaden klädd med tegel eller putsade lättbetongelement. Bostaden omfatt-

tade vanligen fyra rum och kök. Dessa hus var vanligen kataloghus och kom mer eller mindre monteringsfärdiga till byggplatsen. Den andra typen, kallad tjänstemannavillan, hade källare och nedgrävt garage, delad planform med två sinsemellan lätt förskjutna delar och sadeltak. Dessa hus var lite större och med en planlösning uppdelad i utrymmen för representation samt vila. Husen är vanligen arkitekturitade och styckbyggda med väggar av tegel eller lättbetongelement, fasadmaterial var tegel.

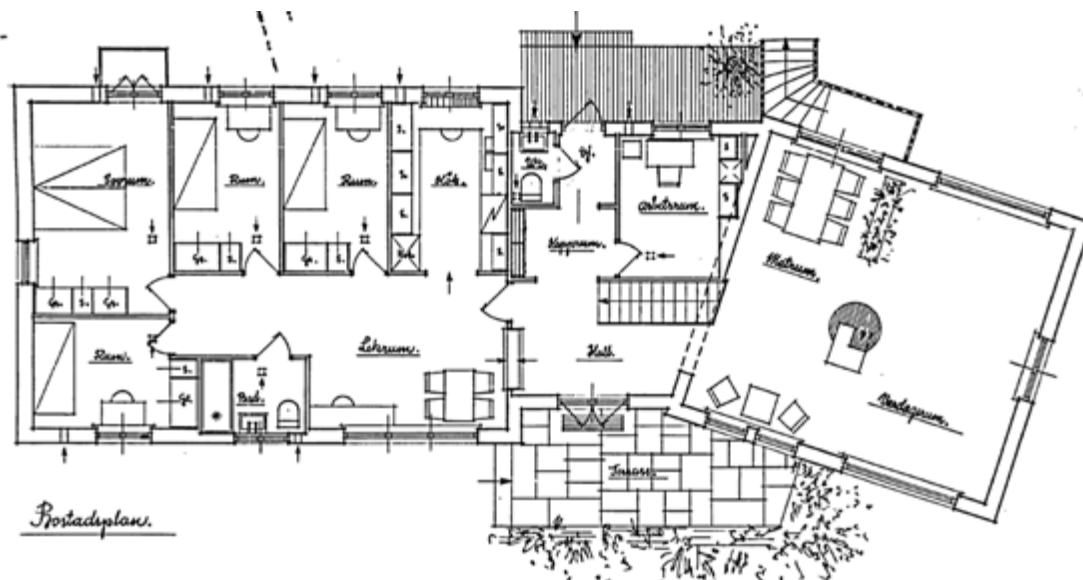
1960 upprättades ett nytt byggnadsplanförslag av Fred Forbat på Eglers Stadsplanebyrå i Stockholm i samarbete med arkitektfirman ARTON. Man ritade ut ett stort område med fristående enplanshus utom för den nordvästra delen där sammanbyggda vinkelhus föreslogs, för att på ett arkitektoniskt tillfredsställande sätt skapa insynsskyddade uteplatser mot söder trots terrängens sluttning mot norr. Dessa hus ritades av ARTON och byggdes av HSB. Planen avsåg att hela småhusbebyggelsen skulle "ges en enhetlig arkitektonisk formgivning oberoende av den organisatoriska formen för exploateringen. Inom varje grupp kring en säckgata bör materialval och färgsättning omsorgsfullt

Fasad mot trädgård, - väster.

Fasad mot gata, - öster.

Förstaplan.

Ett ovanligt ambitiöst exempel på planlösning där representation och vila var skilda åt i olika byggnadskroppar. Frölinge 1 är ett bra exempel på 1950-talets tjänstemannavilla. Ritning från Helsingborgs stads bygglövsarkiv.

Villa från Eurohus, 1981, Ellinge 7. Det stora, pelarburna taket ger möjligen associationer till Alpernas skidorter och är helt främmande i svensk byggnadstradition. I Laröd finns många byggnadsstilar representerade i villor och grupphus. Ritning från Helsingborgs stads bygglövsarkiv.

samordnas." Enligt Jörgen Michelsen, ARTON, fanns det också planer på att öppna upp ravinen ner mot Öresund som ett fönster mot havet med gångstråk ner till vattnet, något som aldrig genomfördes då ett pumphus låg i vägen.

Den västra husgruppen har fasader av gult tegel, den östra har rött tegel. Gemensamt är vidare att samtliga är enplanshus med utkragad taksarg och byggda med väggar av lättbetongelement. Vissa hus är kataloghus, andra är arkitektritade och även om de inte är identiska så uppnådde planförfattarna sin målsättning: bebyggelsen upplevs som mycket enhetlig. Ett annat gemensamt drag är att husen saknar källare så att de har en mer direkt kontakt med trädgården som allt mer blev ett rum att vistas i, där man kopplade av, åt och barnen lekte. Trädgårdarna var mindre än tidigare och utformade helt för representation och fritid. Lättskötta gräsmattor och vintergröna buskar, gärna marktäckande, var vanligt, ibland med något eller några mindre prydnadsträd på framsidan mot gatan. Det var vid denna tid som de stora villorna längs landborgen byggdes, flera av dem ritade av arkitekterna bakom arkitektfirman ARTON. Dessa var också enplanshus för att inte allt för mycket skymma utsikten över Öresund och ut mot Danmark. Det var hus i en klart modernistisk stil.

Pendlarorten 1975–2009

1970-talet var småhusbyggandets stora decennium i svenskt bostadsbyggande, men inte i Laröd. Efter 1950/60-talens omfattande och hastiga utbyggnad skedde inga stora exploateringar på 1970-talet. Det sista området med enplanshus efter 1960 års byggnadsplan färdigställdes i början av 1970-talet. Ett område närmast Sofieros frukt-trädgård styckades av och bebyggdes med gruppbbyggda

villor 1977. Här och var byggdes enstaka villor på tidigare obebyggda tomter eller där det tidigare stått ett sommarhus. Dessa var i allmänhet kataloghus med en gestaltning som riktades mot de övre inkomstskikten. Gestaltning dikterades inte längre av ekonomiska och praktiska krav utan den egna villan blev snarast ett uttryck för livsstil och värderingar.

I norra delen av Laröd byggdes efter en stadsplan antagen 1982 grupphus i en till två våningar. Sammanlagt blev det 70 bostäder med en-, två-, tre- och fyrrumslägenheter. Karaktäristiskt är trafiksepareringen med en angöringsgata in i området till gemensamma garagelängor, i övrigt är området helt bilfritt. Bebyggelsen är tät och tomterna minimala. Detta var egentligen första gången som det byggdes lite mindre bostäder i Laröd.

Under 1990-talet har området öster om Larödsvägen exploaterats med en blandning av katalogvillor och grupphus i en till två våningar. Bebyggelsen är varierad beträffande fasadmateriell, utformning, lägenhetsstorlekar och även upplåtelseformer. För första gången har kommunala Helsingborgshem byggt bostäder i Laröd. Ett karaktärsdrag i Laröd är att alla hus utrustats med garage eller carport. Sknades detta från början så har de tillkommit senare. Vid om-/tillbyggnad är carport eller garage det som satt tydligast avtryck i bygglövsregistret, vilket väl framför allt speglar att boende i Laröd numera oftast inbegriper bil. Även om viss service finns i form av affär, bibliotek och vårdcentral så saknas arbetsplatser och andra serviceinrättningar. Trots utbyggd kollektivtrafik är bilpendling en realitet.

Rekommendationer vid ändring

- Huvudregeln är materialhänsyn, det vill säga utgå från de material med samma ytbehandling som fanns när huset byggdes, oavsett ålder, och byt inte i onödan om det inte föreligger uppenbara skäl.
- Fasadmateriäl – respektera det ursprungliga fasadmaterialet, oavsett ålder, och underhåll detsamma. Putsa till exempel inte över eller måla ett fogat murverk oavsett om det är från 1800-talet eller 1970-talet.
- Fönster – ändra inte på ursprunglig hängning, fönsterindelning och spröjsning, oavsett ålder, när fönstren behöver renoveras eller bytas. Äldre fönster kan ibland kompletteras med en inre ruta av isolerglas för bättre energivärden.
- Dörrar – bevara ursprungliga dörrar så långt som möjligt. Komplettera gärna med inre dörrar om de äldre är dåliga ur energisynpunkt eller av annan anledning.
- Detaljer och ytor – klä inte in ursprungligen murade eller träfodrade delar med plåt eller annat material.
- Takkupor och takfönster – det är viktigt att tilläggen underordnar sig takets storlek så att de inte blir domnanta och iögonfallande. Detta gäller i synnerhet på takfallet mot det allmänna gaturummet.
- Tillbyggnader – huvudregeln är att bygga till bakåt, alltså inte mot det allmänna gaturummet. Låt tillbyggnaden anpassa sig efter befintliga byggnader i material och utförande. Respektera den byggnadsstil som finns.
- Garage – komplettera äldre bostadshus med garagebyggnader anpassade i material och storlek och låt dem inte bli dominerande.
- Carports – underordna dessa i höjd och tak så de inte blir det dominerande inslaget i gaturummet eller på tomten.
- Nybyggnation – planera huset utifrån förutsättningarna på platsen och de omkringliggande husen. Anpassa gestaltning till omgivning.

Kvarter och fastigheter i Laröd

Följande inventering behandlar samtliga kvarter löpande i bokstavsordning. Bebyggelse av särskilt och kompletterande värde, samt vissa hus av betydelse från kategorin övrig bebyggelse, redovisas. Bebyggelseenhetliga områden eller områden med grupphusbebyggelse från samma tidsperiod redovisas tillsammans. De fåtal fastigheter utan kvartersnamn behandlas med närliggande kvarter.

BEATELUND, BERGSHAMMAR, BJÖRKSUND

Område bestående av 28 likartade villor ritade av arkitektkontoret ARTON 1977. Husen är byggda i en för perioden typisk stil med anknytning till äldre, regional byggnadskultur som en reaktion på miljonprogrammets modernism. Bostäderna anlades på mark som avstyckats från Sofiero och använts för äppelodling.

BETSLET, GRIMMAN, GRIMSKAFTET, HÄSTSKON, RIDSPÖET, SADELGJORDEN, SADELKNAPPEN, SADELN, SELDONET, SPORREN, STIGBYGELN, STIGLÄDRET, TORNISTERN, TYGELN, TÖMMEN

Stort område med cirka 230 lägenheter i olika byggnadstyper planlagt i slutet av 1980-talet som första utbyggnadsetappen öster om Larödsvägen. Bebyggelsen är uppförd på mark som tidigare tillhört gårdarna Laröd nr 2 (norr om Ardennergäddan) och nr 4 (söder om Ardennergäddan). I kvarteret Tornistern anlades vårdcentral sedan denna flyttat från centrumbyggnaden i kvarteret Göksholm.

Kvarteret Beatelund, Bergshammar, Björksund.

Kvarteret Betslet och Tygeln.

Kvarteret Hölasset

BÅSET, HÖLADAN, HÖLASSET, HÖRÄFSAN, HÖSKRINDAN, HÖSTACKEN, HÖTAPPEN, KRUBBAN, KÄTTEN

Kvarteren ingår i det stora område öster om Larödsvägen som planlades i slutet av 1980-talet. Detta utgör den tredje och sista utbyggnadsetappen. Området har bebyggts i två etapper, dels i början av 1990-talet, dels i början av 2000-talet. Kvarteren Båset, Krubban och Kätten är bebyggda med katalogvillor medan övriga kvarter är bebyggda med olika typer av grupphus. Kvarteret Höräfsan kan ses som en avslutande del och är under uppbyggnad 2009. Här låg tidigare en bilverkstad med bensinstation, medan övrig bebyggelse uppförts på tidigare jordbruksmark.

Bebyggelse av kompletterande värde**Hölasset**

Kvarteret Hölasset stod klart 1991 och ritades av FFNS för Göran Bengtssons Förvaltnings AB. Det består av 35 marklägenheter som ligger grupperade i en båge runt en gård. I söder är de sammanbyggda i radhuslängor, i norr finns åtta friliggande hus. Byggnaderna väckte uppmärksamhet genom sin färgsättning, där halva huset var svart och andra halvan gråslammad. De båda delarna förenas i gaveln, vilket understryker spänningen i färg- och materialmöte. Dörr- och fönstersnickerierna är målade i en kontrasterande röd kulör. Området finns medtaget i Arkitekturguide för Helsingborg (2005).

BÄCKASKOG

Kvarteret består av endast två fastigheter och är beläget längst ner på Slottsvägen. Det tillskapades i samband med villabyggandet i kvarteren Beatelund, Bergshammar, Björksund och bestod då av endast en fastighet, men en avstyckning skedde kring år 2000 och en stor villa byggdes på den avstyckade tomten.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Bäckaskog 1

Detta är ett av Laröds mest karaktärsfulla äldre hus, en liten anspråkslös torplänga av ålderdomlig karaktär. Korsvirkeskonstruktionen är synlig på ena långsidan och med brädfodring på andra långsidan och på gavlarna. Taket är ett brant sadeltak belagt med tegelpannor. För många larödsbor och andra helsingborgare är huset välbekant som bostad för slottsvaktmästaren och kung Gustav VI Adolfs kokerska, och på så vis är byggnaden relaterad till Sofiero. Huset representerar Laröds agrara epok, när befolkningen utgjordes av husmän, hantverkare, torpare och bönder. Det är en stor tillgång för Laröd genom att det ger en historisk förankring och sprider en trivsamt karaktär i sin omgivning.

Kvarteret Bäckaskog 1

Kvarteret Draglädret 4

DRAGLÄDRET

Kvarter bebyggt med friliggande villor, huvudsakligen längs Farmarevägen. Troligen har de äldsta husen (Draglädret 2, 8 och kanske även 9, men det huset revs 1996 och ersattes av en mycket stor villa) varit egnahem för lantarbetare anställda vid Kulla Gunnarstorp. Sannolikt är de byggda efter 1945 då statarsystemet avskaffades och det uppfördes en mängd lantarbetsbostäder i form av egnahem vid gods och större gårdar. På fastigheten Draglädret 3 låg en villa och verkstad från mitten av 1950-talet, men dessa revs nyligen, tomten styckades och två nya villor byggdes. Fyra av de sju villorna längs Farmarevägen är likartade Gullringshus från mitten av 1970-talet. Kännetecknande för dessa är flacka, valmade sadeltak.

Kvarteret Däckelremmen

DÄCKELBÅGEN, DÄCKELREMMEN, LOKREMMEN, LOKSELEN, LOKTRÄET, NACKSTYCKET, PANNREMMEN, TÖMRINGEN, TÖMTYGELN

Stort område som ingick i den andra utbyggnadsetappen av Laröd öster om Larödsvägen. Detaljplan för området fastställdes 1988 och planområdet bebyggdes i början av 1990-talet med grupphus ritade av Samark (Däckelremmen, Tömtygeln, Pannremmen) och Tegnestuen Möller APS (Tömringen) samt med friliggande kataloghusvillor.

EKEBYHOLM

Ekebyholm är ett rektangulärt kvarter som började bebyggas i dess södra del kring 1930. Vid denna tid var endast Slottsvägen och Landbyvägen utlagda. Kvarteret är uppdelat i 16 tomter. En del av fastigheterna anlades ursprungligen som sommarhus, men merparten är bebyggda med egna hem och villor från 1930-talet och framåt. Flera ändringar och tillbyggnader har skett sedan 1950-talet. Ursprungligt hus på Ekebyholm 11 är rivet och ersatt av ett nytt hus från 1985. Ekebyholm 3 verkar aldrig ha varit bebyggd.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Ekebyholm 6

Bostadshus av typen egna hem med drag av 20-talsklassicism, ritat av J. Nilsson i Helsingborg 1934. Takkupan är tillkommen 1958, annars är huset i ursprungligt skick med slätputsade hörnkedjor, gesimser samt dörr- och fönsteromfattningar spröjsade mittpostfönster och gavelfasadernas möte med taket i liv.

Ekebyholm 7

Bostadshus av typen egna hem med fasader av mörkt helsingborgstegel, ritat av Erik Olsson i Helsingborg 1933. Även detta hus uppvisar drag av 20-talsklassicism, som den putsade gesimsen vilken fortsätter runt gaveln och på så vis antyder hörnkedjor. Takkupan är tillkommen senare, annars är huset i ursprungligt skick.

Ekebyholm 8

Karaktärsfullt fritidshus i "västkuststil" med brunmålade panelfasader, vita fönstersnickerier samt fönsterluckor och grön målade knutbrädor och vindskivor. Huset är uppfört kring 1930 och har inte genomgått större förändringar. Tillsammans med Ekebyholm 9 representerar husen ett ökade fritidsboende. Under 1930-talet ledde sociala reformer och införandet av semesterlagstiftning till att fler olika samhällsklasser hade möjlighet till sommarboende. Ett tillbyggt garage kom på plats 1952.

Kvarteret Ekebyholm 6

Kvarteret Ekebyholm 7

Kvarteret Ekebyholm 8

Kvarteret Ekebyholm 12

Kvarteret Ekebyholm 1

Kvarteret Ekebyholm 4

Ekebyholm 12

Herrgårdsliknande hus med stort mansardtak, glasveranda, spröjsade mittpostfönster och beige gul locklistpanel, troligen uppfört kring 1930. Dörr- och fönstersnickerier samt knutbrädor är vitmålade. Huset var från början rödmålat men har annars kvar mycket ursprunglig karaktär.

Bebyggelse av kompletterande värde**Ekebyholm 1**

Välbevarad och tidstypisk mexitegelvilla med flackt sadeltak lagt med mörka betongpannor. Huset är sammanbyggt med ett garage. Hus och tomt är präglade av den tidens modeord, som lättskött och underhållsfritt. Huset är ritat av Småhusbyrån i Malmö 1967 för fru Inga Wingård. Entreprenör var Skånska Cementgjuteriet.

Ekebyholm 4

Ljusputsad villa av typen egnahem med brant sadeltak lagt med rött vingtegel. Huset är byggt på 1940-talet och senare tillbyggt med uterum på trädgårdssidan och försett med takkupa. Huset har en ovanligt fin entrédörr.

Ekebyholm 9

Litet fritidshus uppfört kring 1930 som tillsammans med Ekebyholm 8 berättar om det ökade fritidsboendet. I likhet med det större Ekebyholm 8 har huset brunmålade träfasader och fönsterluckor, här grönmålade. Särskilt fönsterluckor tycks ha varit populärt på fritidshus från 1930-talet och under många år fram i tiden, dels såg det väl pittoreskt ut men framför allt var det praktiskt motiverat då man vinterbonade huset efter sommarvistelsen. Man kan notera att även de uppglasade dörrarna är försedda med stängbara luckor. På 1970-talet gjordes byggnaden om till permanentboende och en mindre tillbyggnad åt öster gjordes.

Ekebyholm 10

Ljusputsad villa av typen egnahem med brant sadeltak och spröjsade mittpostfönster. Huset är sannolikt byggt på 1930-talet. En garagetillbyggnad och en takkupa har tillkommit senare.

Kvarteret Ekebyholm 9

Kvarteret Ekebyholm 10

Kvarteret Ekenholm 4

Bengt i Laröd (Ekenholm 4) med sin samling antikviteter.
Fotografi Alfred B. Nilsson, Helsingborgs museers samlingar.

Kvarteret Ekenholm 3

EKENSHOLM

Kvarter utlagt efter 1941 års byggnadsplan och huvudsakligen bebyggt från 1950-talet och framåt. Längs Bengts väg fanns vid planläggningen viss bebyggelse och enstaka sommarhus uppfördes på 1940/50-talen. Av den äldre bebyggelsen och sommarstugorna återstår i dag endast Ekenholm 4, som är ett äldre torp. Även flera av de bostadshus som tillkom på 1950-talet har rivits och ersatts med nya hus de senaste åren.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Ekenholm 4

Detta torpställe tillkom troligen redan på 1700-talet och kan vara ett av de gathus till Laröd nr 2 som finns med på Johan Hielmbergs karta över Laröd 1742. Torpet finns med på enskifteskartan från 1826 och ligger då precis ovanför slipstensbrottet. Det var en liten trelängad anläggning, öppen mot öster. Den nuvarande korsvirkeslängan ut mot vägen är från 1840-talet. Här föddes Bengt Nilsson 1856. Han var stenhuggare och tillverkade slipstenar av Larödssandsten. När stembrytningen upphörde blev han istället strandvakt i samband med att Laröd i början av 1900-talet blev Helsingborgarnas favoritbad. Bengt i Laröd var också en stor samlare av allehanda historiska ting och har gett namn åt Bengts väg. Korsvirkeshuset är tillbyggt med en länga, även denna i korsvirke, 1962.

Bebyggelse av kompletterande värde

Ekenholm 3

Modernistisk villa med vitmålade tegelfasader och platt, något utkragande tak med markerad taksarg. Huset, ritat av Lennart Granqvist 1957, ansluter i stil till flera av de samtida villorna i kvarteret Överum. Även trädgård är utformad med omsorg och bildar tillsammans med huset en något sydeuropeiskt inspirerad miljö.

EKENÄS

Kvarteret är utlagt i samband med 1941 års byggnadsplan längs med den redan då befintliga Landbyvägen. Denna väg tillkom sannolikt i samband med enskifte och laga skifte 1827–29 och gick fram till det lilla torpet i nuvarande kvarteret Bäckaskog. Längs med Landbyvägens västra sida fanns redan vid planläggningen viss bebyggelse med fastigheten Ekenäs 3 som ett av Laröds äldsta hus. Vidare låg här smedjan samt längst ner på Landbyvägen en liten träbyggnad som troligen fungerat som något slags sommarhus. Kvarteret har sedan bebyggts från 1940-tal till 1990-tal.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Ekenäs 1

På tomten finns ett litet trähus med glasveranda, något större än en kolonistuga. Huset ser ut att vara från 1910-talet, men skulle kunna vara flyttat till platsen. Det finns med på ett fotografi från mitten av 1930-talet. Huset är unikt i sitt slag i Laröd och är det byggt som sommarhus finns det sannolikt inte många liknande kvar någon annanstans heller. Tomten bebyggdes 1946 med ett bostadshus för året runt-boende. Detta senare hus avses inte i klassificeringen.

Ekenäs 3

Detta äldre gathus är troligen identiskt med något av de båda gathus till Laröd nr 2 som finns upptagna på Johan Hielmbergs karta över Laröd 1742. Längs med Landbygatan ligger en äldre gråstens- och tegellänga troligen uppförd runt 1845 och vinkelrätt sammanbyggd med denna är en något högre och senare tillkommen tegellänga byggd 1901. Byggnaden har genomgått en del exteriöra förändringar men huvudsakligen anpassade till huset. Nuvarande ägare har haft byggnaden i släkten sedan mitten av 1800-talet och uppger att tomten köptes loss från Kulla Gunnarstorp.

Övrig bebyggelse

Ekenäs 7

Detta är den gamla smedjan i Laröd. Huset uppfördes under senare delen av 1800-talet och hade ursprungligen putsade fasader. Smedjan drevs av bröderna Landby, som gett namn åt Landbygatan. Huset byggdes om, förlängdes och fick tegelfasader 1978.

Kvarteret Ekenäs 1

Kvarteret Ekenäs 3

Kvarteret Ekenäs 7

Kvarteret Ekolsund 1

Kvarteret Ekolsund 3

Kvarteret Ekolsund 5

Ekolsund

Ekolsund lades ut på 1930-talet, samtidigt med Slottsvägen. Här byggdes nio bostadshus av egnahemstyp, huvudsakligen under 1930/40-tal. Kvarteret gränsar i norr till Greve Ottos plats. Marken ägdes av Kulla Gunnarstorp och arrenderades av Larödgården. I samband med byggnadsplaneringen stod det klart att man ville ha ett grönområde, som kom att kallas Öppna platsen. 1960 skänktes Öppna platsen till Larödsborna och fick det officiella namnet Greve Ottos plats. Öppna platsen/Greve Ottos plats sköttes av Laröds Intresseförening, som bildats 1938 för att bland annat sköta just vägar med mera.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Ekolsund 1

Byggnaden uppfördes 1945 av byggherren Claes Lilja. Arkitekt var Hugo B Jonsson. Det är ett vålarbetat enplans funkishus med pregnanta detaljer som runt fönster (igenmurat, men markerat som blinding), smidda, slanka handledare och skärmtak vid entrén, karaktäristiskt plant tälttak och slätputsade fasader i ljusgul kulör. Grind och grindstolpar mot Slottsgatan samt stensatta trädgårdsgångar bidrar till miljön. Till fastigheten hör ett fristående garage med infart ifrån Slottsvägen.

Ekolsund 3

Gedigen tegelvilla med brant sadeltak, burspråk och utbyggd entré från tidigt 1930-tal i ursprungligt skick. Garaget är från 1950. Även trädgården är karaktärs- skapande med grusad gårdsplan, plattsatt gång till entrén, fruktträd och rabatter uppbyggda med stenskonning. Både hus och trädgård är ovanligt välbevarade.

Ekolsund 5

Mörkbrun trävilla från 1930-talet med flera fina klassicistiska detaljer och tydlig symmetri i fasadkomposition. Entrépartiet mitt på huset har en för denna typ av bostadsbebyggelse ovanligt representativ utformning. Verandatillbyggnaden mot baksidan är från 1984.

Ekolsund 9

Enplans funkishus uppfört 1945, likt Ekolsund 1 och möjligen uppfört efter samma ritningar. Tillbyggd uteplats är av reversibel karaktär.

Bebyggelse av kompletterande värde**Ekolsund 2**

Vitputsad 1930-talsvilla med röd vita dörr- och fönstersnickerier. Enligt uppgifter från ägaren har bygganden ursprungligen haft platt/låglutande tak och kompletterats med sadeltak på sent 1930-tal. Detta bekräftas av ett äldre fotografi. Det är oklart hur mycket av den tidiga 1930-talskonstruktionen som byggdes om och hur mycket som uppfördes nytt vid ombyggnaden. Fönster är på funktionalistiskt vis satta över hörn, annars är formspråket snarast traditionellt.

Ekolsund 8

Större villa byggd på 1940-talet. Fasaderna är murade i gult tegel, men med inslag av rött och brunt tegel – möjligen ett sätt av arkitekt eller byggmästare att få en mer levande fasad men kan också komma sig av materialbrist i samband med andra världskriget. En takkupa har tillkommit på 1950/60-talet och ett stort (reversibelt) trädäck de senaste åren.

Kvarteret Ekolsund 9

Kvarteret Ekolsund 2

Kvarteret Ekolsund 8

Kvarteret Ellinge 4

Kvarteret Ellinge 8

Kvarteret Ellinge 1

ELLINGE

Kvarter utlagt i samband med byggnadsplanen 1941. Minst två tomter var då bebyggda med äldre torp/gathus och ett bostadshus byggdes på 1940-talet. Därefter dröjde det till 1960-talet då två hus byggdes, ytterligare två hus tillkom på 1970-talet och slutligen ett på 1980-talet.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Ellinge 4

Trelängad gårdsanläggning med fasader av gulmålad locklistpanel och stråttäckt sadeltak. Färgsättning och takmaterial har tillkommit på 1980-talet, tidigare hade huset eternittak. Äldre fotografier visar att bygganden innan dess hade papptak och en rödmålad fasad. Under panelen bör det vara väggar av korsvirke. Huset har sannolikt tillkommit genom hemmansklyvning kring 1800-talets mitt. Dess orientering på tomten antyder att det uppförts före vägarnas fixering i nuvarande läge. Byggnadens lokalisering till det som var Laröds fälad, de gemensamma utägorna, är typisk för torpbebyggelsen.

Detta är en av de äldre byggnaderna i Laröd och representerar byns agrara historia. Gårdsmiljön med kullersten och gårdsgård tillkom på 1980-talet och ingår inte i klassningen. I början av 1970-talet tillkom en tillbyggnad i vinkel mot öster som har anpassats till ett äldre utseende.

Ellinge 8

Äldre korsvirkeslänga med mörkt tegel i facken, i norra delen är det ett rödare tegel och möjligen är huset förlängt. Den vitmålade vinkellängan är en tillbyggnad från 1970. På sadeltaket ligger det eternitfasetter i takfallet mot Landbyvägen medan det är rött vingtegel i takfallet mot trädgården. På tomten finns även ett uthus ut mot Wachtmeisters väg, också detta i korsvirke och med sadeltak lagt med eternitfasetter. Uthuset ligger delvis utanför tomtgränsen och är avkortat i västra gaveln, vilket gjorts i samband med att den lilla transformatorstationen placerats här 1968.

Bebyggelse av kompletterande värde

Ellinge 1

Villa sammanbyggd med garage i ena gaveln. Huset är ritat av Johnny Ekström 1966 och är på sätt och vis tio år före sin tid genom att ansluta till äldre, regional byggnadstradition, vilket blev populärt i mitten av 1970-talet. Det är således en vitmålad länga med brant sadeltak och stor, murad skorsten samt mittpostfönster med spröjs. Huset är på traditionellt vis orienterat med långsidan mot gatan och med trädgård på baksidan.

Ellinge 2

Ett välbevarat kataloghus från Smålands-Hus som uppfödes 1964 som egnahem i rött tegel med murade fönsteromfattningar. Smålands-Hus hade sitt säte i Sävsjö och startade 1962. Företaget kom efter hand att inriktas på mera exklusiva villor med stor valmöjlighet för kunden. Verksamheten köptes upp 1975 och lades senare ner, den ska inte förväxlas med Smålandshus i Vetlanda som startades på 2000-talet.

Ellinge 3

Bostadshus av typen egnahem, uppfört på 1940-talet. Huset är tilläggsisolerat men är därefter åter putsat i en kulör som sannolikt inte avviker från ursprungligt utförande. Huset har i övrigt inte genomgått några större förändringar.

Ellinge 6

Ovanligt ambitiöst kataloghus (Anebyhus) från 1972 med tidstypisk, om än lite lyxig, karaktär. Vit, skrovlig mexisten, grönglaserade tegelpannor på det stora sadeltaket och rikligt med vintergröna buskar är karaktäristiskt för sin tillkomsttid.

Kvarteret Ellinge 2

Kvarteret Ellinge 3

Kvarteret Ellinge 6

Kvarteret Eriksberg 2

Kvarteret Eriksberg 3

ERIKSBERG

Eriksberg gränsar i söder till Greve Ottos plats och avstyckades troligen efter andra världskriget då byggandet tog fart på nytt. De sex fastigheterna i kvarteret bebyggdes med egnahem på 1940/50-talet. Flera ändringar och om-/tillbyggnader har gjorts på husen.

Bebyggelse av kompletterande värde

Eriksberg 2

Bostadshus av typen egnahem från 1950 med närmast kvadratisk planform och brant sadeltak. Arkitekt var byggmästare Lennart Andersson i Hittarp och byggherre var trädgårdsarbetaren Gösta Nilsson. En mindre huskropp adderades vid västra gaveln 1964. Tillbyggnaden är en mindre kopia av det ursprungliga huset, men med fasader av mexitegel istället för gråvit slätputs, och ligger förskjuten i förhållande till ursprungsbyggnaden.

Eriksberg 3

Bostadshus av typen mindre kataloghus som var vanliga och populära från slutet av 1940-talet och in på 1950-talet. Byggnaden har inte genomgått några större förändringar, vilket börjar bli ovanligt för denna byggnadskategori.

FRÖLLINGE

Kvarteret utlagt kring 1950. De förhållandevis stora tomterna användes sannolikt först för odling då de första hus som byggdes var redskapsbodar. Under senare delen av 1950-talet uppfördes bostadshusen, med undantag för Fröllinge 2 där det dröjde till 1990 innan redskapsboden ersattes av en nybyggd villa. Flera av husen har genomgått förändringar, särskilt påtagligt under 2000-talet.

Bebyggelse av kompletterande värde

Fröllinge 1

Arkitektoniskt intressant villa bestående av tre sammanfogade byggnadskroppar, vilket ger en oregelbunden planform och en uppdelning mellan rum för representation och vila. Huskropparna är uppförda med fasader i gult tegel med entrédelen i mitten slammad i en röd kulör. Villan har flera fina detaljer som fönsterluckor, vådringsbalkong och olikartade fönster. Huset är ritat 1957 av Carl Kjellberg från Helsingborg och byggherre var Tage Thelin.

Fröllinge 6

Detta bostadshus är ritat av den i Laröd flitige Hittarpsbyggmästaren Lennart Andersson 1955 och kompletterades med garage 1959. Byggnaden är typisk för 1950-talets nyrealism med förankring i äldre byggnadskonst. Byggnaden är i ursprungligt skick med många fina detaljer att vara rädd om.

Fröllinge 7

Villa omfattande fyra rum och kök, ritad av Lennart Andersson 1952. En tillbyggnad med ateljé och garage har gjorts in mot trädgården på 1960/70-talet.

Kvarteret Fröllinge 1

Kvarteret Fröllinge 6

Kvarteret Fröllinge 7

Kvarteret Fröllinge 8

Kvarteret Fröllinge 10

Fröllinge 8

Denna röda tegelvilla uppfördes 1958 efter ritningar av arkitekten Johnny Ekström. Huset har ett särskilt spännande entréparti med en fin trädörr och intill denna tjock glasmosaik. På var sin sida om dörren finns också små fönster/ljusinsläpp som åstadkommits genom att en tegelsten i vartannat skift sparats ut. Karaktäristiskt är de insatta fogarna som ger fasaden en grafisk profil. Huset är tillbyggt på baksidan och kompletterat med garage 1974.

Fröllinge 10

Denna fastighet bebyggdes 1954 med en redskapsbod innan en modern villa komplett med garage uppfördes 1959. Huset är ritat av företaget Hem och bygge i Malmö och är i högsta grad besläktat med de radhus/atriumhus Malmö-arkitekterna Fritz Jaenecke & Sten Samuelson ritade vid denna tid. Detta är ett hus i utpräglad modernistisk stil med flackt tak och vitmålade väggar av lättbetongskivor. En modern arkitektur med moderna byggmaterial för ett modernt boende. Vissa förändringar har skett efter hand, exempelvis har partier med fasadtegel målats vita.

FRÖTUNA

Kvarteret ligger utmed (Gamla) Larödsvägen och avstyckades i början av 1930-talet. Det består av nio tomter bebyggda med relativt stora villor i en ofta lågmäld "egnahemsstil". Detta var ett av de första kvarter som bebyggdes med bostadshus i Laröd. Enligt ett flygfoto från 1936 skedde utbyggnaden söderifrån och vid denna tid fanns endast fyra hus. En villa kostade vid denna tid knappt 20 000 kronor att bygga.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Frötuna 1

Gedigen tegelvilla byggd i början av 1930-talet. Huset har en närmast kvadratisk planform och brant sadeltak lagt med rött enkupigt tegel. Mot Larödsvägen finns en representativ entré med murade halvkolonner och halvrund trappa som även den är i det mörka helsingborgsteglet. Köksingång finns i ena gaveln. Takkupan mot Larödsvägen är ursprunglig medan den mot trädgården är tillkommen senare. Alla fönster är utbytta under senare år. På 1950-talet kompletterades huset med ett garage.

Frötuna 2

Ett av Laröds få funkishus, och som så ofta i Skåne med fasader av tegel – i det här fallet mörkt helsingborgstegel. Ospröjsade treluftsfönster och flackt tälttak är karaktäristiskt. Huset är byggt i början av 1930-talet och försett med en förhållandevis väl anpassad tillbyggnad, sannolikt av reversibel karaktär, på 1980-talet.

Frötuna 3

Detta hus byggdes av Emmy Dahlström 1936. Hon hade café på bottenvåningen och en bostad på ovanvåningen. Caférörelsen avvecklades efter några år och bottenvåningen gjordes om till en lägenhet som hyrdes ut. Huset, som uppvisar ett formspråk med diffus anknytning till både 1920-talsklassicism och 1930-talsfunkis, är i stort sett oförändrat exteriört. Ett tillbyggt uterum är av reversibel karaktär. På tomten finns även en liten fin redskapsbod.

Kvarteret Frötuna 1

Kvarteret Frötuna 2

Kvarteret Frötuna 3

Kvarteret Frötuna 4

Kvarteret Frötuna 6

Kvarteret Frötuna 5

Frötuna 4

Tegelvilla av typen egnahem ritad av Harald Andersson i Helsingborg 1935. Huset är stilmässigt närmare besläktat med 1920-talsklassicism än med den då rådande funkisen, även om entrén bär präg av funkisens formspråk med runda "kajutafönster" på vardera sidan om entrén och ett litet, nästan asketiskt, "skärmtak" ovan dörren. På tomten finns ett välbyggt garage i samma mörka helsingborgstegel från 1947 med stensatt förplats. Grusade gångar är karaktärsskapande för trädgården.

Frötuna 6

Ljusputsad villa med sadeltak byggd cirka 1935. Huset har i likhet med flera av de andra i kvarteret en representativ entré centralt placerad i fasaden ut mot Larödsvägen. I norra gaveln var det en liten mjölkaffär och livsmedelsbutik fram till slutet av 1950-talet, därefter urmakeri. Utmärkande är även korspostfönstren med spröjsade ovanluffer vilket annars var populärt i början av 1900-talet.

Bebyggelse av kompletterande värde

Frötuna 5

Ljusputsad villa med brant sadeltak och närmast kvadratisk planform, vilket var det absolut vanligaste för bostads-egnahem i Skåne från den här tiden, 1930-tal. Huset är tilläggsisolerat, försett med takkupa och fönstren är bytta.

FÅLLAN

Kvarter gränsande till Larödsvägen och Sulkyvägen, som är den gamla uppfartsvägen till Larödgården. Kvarteret består av två fastigheter, dels en äldre gårdsanläggning, dels ett egnahem från 1952. Det äldre huset finns med på kartan över Laröd från 1742 och i beskrivningen benämns det som "nyligen inlagt rytthaus till nr 4", alltså ett soldattorp. Det moderna huset beskrivs i bygglovshandlingarna som arbetarbostad vid Larödgården. Troligen har båda fastigheterna haft anknytning till Larödgården.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Fållan 1

Denna byggnad finns utritad på kartan från 1742 och benämns rytthaus till gården Laröd nr 4. På plankartan från 1941 är det en trelängad anläggning, men loglängan ut mot Larödsvägen revs 1949. Det är nu en L-formad äldre byggnad med en mindre ekonomibyggnad i rödmålad panel åt öster från 1950. Denna tillkom istället för den nedrivna loglängan. Den äldsta delen är gråstenslängan ut mot Sulkyvägen, medan den öst-västliga längan med gavel mot Larödsvägen är i rött tegel och troligen byggd under slutet av 1800-talet. Båda längorna har sadeltak, klädda med eternitfasetter respektive rött vingtegel. Det är ett intressant hus med koppling till det gamla indelningsverket och den svenska krigsmakten med rötter i stormaktstiden.

Kvarteret Fållan 1

Kvarteret Giggen 1

Transformatorstation vid Stall Boson

GIGGEN

(inklusive Stall Anton och Stall Boson)

Kvarteret Giggen består av två fastigheter: ett kataloghus (LB Hus) från 2001 och mangårdsbyggnaden till gården Laröd nr 3 (Stall Anton). Laröd nr 3 var ursprungligen en dubbelgård bestående av två sammanbyggda gårdsanläggningar med två brukare. Under 1800-talet delades gården upp till två separata enheter, nuvarande Stall Anton och Stall Boson. De båda gårdarna består av byggnader uppförda på 1900-talet där delar av byggnadsbeståndet har rivits. Båda gårdarna används som hästgårdar, vilket gör att de har bevarat en agrar karaktär.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Giggen 1

Mangårdsbyggnaden på Giggen 1 ligger lite avskild från ekonomibyggnaderna och är ett tydligt exempel på hur man började skilja på folk och få samt arbete och ledig tid vid sekelskiftet 1900 – ett slags funktionsseparering på mikronivå. Mangårdsbyggnaden är en röd tegelvilla på hög stensockel och med sadeltak valmat inockspetsarna. Huset har korspostfönster och tegeldecor i form av band i gult tegel, takfotsgesims och "ögonbryn" ovan fönstren. Det är en tegelarkitektur som sprids från stations-samhällen och som verkligen är karaktäristisk för Skåne. Ekonomibyggnaderna är från 1900-talets första hälft och ändrades till häststall på 1970-talet. Gårdsanläggningen är välbevarad och har genom dess användning som ridgård ännu en agrar karaktär. Ekonomibyggnaderna har inte klassificerats då en detaljplan har antagits i kommunfullmäktige som medger att de ersätts av ett nytt ridhus.

Transformatorstation vid Stall Boson

Den tornformade transformatorstationen är troligen den äldsta byggnaden och uppfördes på 1910-talet av Kulla Gunnarstorp med Omnejd Energiförening på högspänningslinjen från Pilshult till Domsten. Ytterligare tre transformatorstationer fanns vid Larödshus, Sperlingegården och Domsten, men dessa är rivna i likhet med det stora flertalet av denna byggnadstyp. Dessa fanns in på 1960/70-talet väl spridda i landskapet, ofta tornformade och i en regional tegelarkitektur, men har efterhand nästan försvunnit helt. Transformatorstationer av denna typ är numera en sällsynthet.

Bebyggelse av kompletterande värde

Stall Boson

Av denna gårdsanläggning finns stallänga, redskapslänga, loge samt en transformatorstation (se ovan) bevarade medan mangårdsbyggnad och ytterligare en stallänga är rivna. Ekonomibyggnaderna är från 1900-talets första hälft och används numera som häststall. Gårdsanläggningen har sitt största värde i dess ännu bevarade agrara karaktär och dess långa historiska kontinuitet som en av de fem ursprungliga Larödgårdarna.

Stall Boson

Kvarteren Gripenberg m fl. Modellen över Laröds villastad visar hur villorna är grupperade uppe på landborgen med ett tallskogsbälte som skydd mot vinden från havet. Foto Kjell Lindgren, Helsingborgs museers samlingar

GRIPENBERG, GRIPSHOLM, GYLLEBO, JOHANNISHUS, KOBERG, KRAGEHOLM, KRISTINEHOV, LIDHEM, SEGERSJÖ, SKOTTORP, STEGEBORG, STENINGE, STENSNÄS, STJÄRNSUND, STRÖMSHOLM, STUREFORS, STUREHOV, TIDÖ, TULLGARN, TUREHOLM, ULRIKSDAL, ULVÅSA, VIBYHOLM, ÅRSTA

Dessa kvarter bildar tillsammans ett stort bostadsområde utlagt i plan 1960 och som symboliserar Laröds förvandling från bondby till pendlarsamhälle. Byggnadsplanen upprättades av Fred Forbat på Eglers Stadsplanebyrå i Stockholm i samarbete med arkitektfirman ARTON. Planen medgav tomter på minst 600 kvadratmeter, vilket var mindre än vad tidigare byggnadsplaner tillåtit, och man godkände även sammanbyggda hus. För första gången diskuterades även biltrafiken, med Larödsvägen och Hittarpssvägen som matarleder och med säckgator in mellan husgrupperna för att undgå genomfartstrafik.

Bebyggelsens karaktär diskuterades noggrant: *"Vid bostadsområdets utbyggnad är avsikten att hela småhusbebyggelsen skall ges en enhetlig arkitektonisk formgivning oberoende av den organisatoriska formen för exploateringen. Inom varje grupp kring en säckgata bör materialval och färgsättning omsorgsfullt samordnas."* Detta följdes också vid utbyggnaden, som skedde i två etapper, 1963–65 och 1972–73. Gemensamt för hela området är att det handlar om enplanshus med plana tak markerade med taksarg. Den västra husgruppen uppfördes med fasader av gult tegel medan östra gruppen hade fasader av rött tegel.

Marken styckades upp och såldes av Ödåkra kommun till enskilda intressenter, utom 26 tomter i den östra gruppen (Tidö 1–11, Sturefors 1–6, Stjärnsund 1–5, Stegeborg 1–4) som försålles till HSB, vilka i sin tur anlätade ARTON att rita husen. I den västra husgruppen köpte KP Svenssons Byggnads AB 23 tomter (Johannishus 3–6, Krageholm 6–9, Kristinehov 1–10, Lidhem 1–5) och uppförde där rötteglade kataloghus från Skogsägarnas Industri AB 1972–73. Dessa hus gick i samma stil med plana tak och markant taksarg. Övriga hus i det stora området uppfördes av enskilda byggherrar, de flesta var kataloghus med en majoritet av Borohus.

Bebyggelsen har behållit sin enhetliga karaktär trots att flera av husen har byggts till, eller på andra sätt ändrats.

Gemensamt är fortfarande de plana taken med markerad taksarg. Lite olyckligt är att enstaka hus målats vita. Alla hus klassificeras som "bebyggelse av kompletterande värde". I området finns också ett tiotal avvikande hus (Gripenberg 8, Gripenberg 10, Gripenberg 11, Tureholm 4, Segersjö 1, Tidö 13, Koberg 1, Koberg 2, Johannishus 1, Johannishus 2, Johannishus 7) – byggnader som fanns på platsen vid planläggningen. Undantag är Gripenberg 8 där det i dag står ett kataloghus från 1995 (men vid planläggningen låg här ett äldre torp, som revs kring 1990) och Johannishus 7, som är en avstyckning från Johannishus 1. De avvikande husen värderas var för sig.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Gripenberg 11

Detta korsvirkestorp finns med på enskifteskartan från 1826 och hör till de äldsta byggnaderna i Laröd. Längan längs med Lövängsvägen är tillkommen senare, troligen under andra hälften av 1800-talet. Byggnaden har behållit sin äldre karaktär, trots en del senare ombyggnader.

Johannishus 2

Denna byggnad finns med på enskifteskartan från 1826 och representerar således den äldsta agrara bebyggelsen i Laröd. Det var ursprungligen byggt i korsvirke och försett med halmtak. Fasaden in mot gården fick mörkt Helsingborgstegel troligen någon gång i början av 1900-talet och vid denna tid lades även det nuvarande eternittaket. I detta hus öppnade Laröds första affär 1923. Affärsrörelsen var lokaliserad i den kortare vinkellängan. Tio år senare flyttades rörelsen till ett nybyggt hus (se ovan). Under 1970-talet har alla fasader klätts med mörkt tegel och huset har byggts till åt väster: för den ursprungliga längan på längden och för den senare tillkomna vinkellängan både på bredden och på höjden. Äldre byggnadsdelar finns troligen i stommen. Förändringarna är måttliga sett till husets ålder och förändrar inte dess äldre karaktär.

Kvarteret Gripenberg 11

Kvarteret Johannishus 2

Kvarteret Stjärnsund

Kvarteret Johannishus 1

Kvarteret Tidö 13

Bebyggelse av kompletterande värde

Gripenberg 1–7, 9, Gripsholm 1–12, Gyllebo 1–6, Johannishus 3–6, Koberg 1–5, Krageholm 1–10, Kristinehov 1–10, Lidhem 1–5, Segersjö 2–6, Skottorp 1–3, Stegeborg 1–4, Steninge 1, Stensnäs 1–2, Stjärnsund 1–5, Strömsholm 1–2, Sturefors 1–6, Sturehov 1–2, Tidö 1–12, Tullgarn 1–6, Tureholm 1–3, 5–6, Ulriksdal 1–2, Ulvåsa 1–10, Vibyholm 1–10, Årsta 1–9

Tidstypiska enplanshus grupperade längs säckgator. Karaktäristiskt är de plana taken med markerad taksarg och trädgårdar med mycket vintergrönt, gärna marktäckande så att det skulle vara lättskött. Området har som helhet klassats som av kompletterande värde trots att enstaka byggnader har putsats/målats.

Johannishus 1

I den nuvarande fastigheten Johannishus 2 startade Ester Persson 1923 Laröds första affär. Kring 1930 avstyckades en tomt (Johannishus 1) söder om affären och ett nytt hus byggdes 1930–32 dit affärsverksamheten flyttade. Det var på sin tid Laröds största hus med affärslokal och två lägenheter. Lägenheterna hyrdes sommartid ut till sommarvärdar eller den kungliga staben och Ester Persson bodde då på kontoret. Livsmedelsbutiken avvecklades 1991, men huset går fortfarande att känna igen som affär. Byggnaden har genomgått en totalrenovering 2010 då fasaden putsats om, fönstren bytts ut och takmaterialet ändrats, men kärnan av den äldre byggnaden är fortfarande kvar. På tomten fanns också en Gulf bensinstation, numera riven. Kring år 2000 avstyckades en tomt i väster (Johannishus 7) där det 2003 uppfördes ett Götenehus i "gammal stil".

Tidö 13

Detta var ursprungligen en liten åbostuga, vilken finns med på enskifteskartan från 1826. Från 1927 arrenderades den av KFUM att användas som semesterhem med 20 sängplatser och 1935 kunde man köpa stugan. Den döptes till Nyckelbo och en "storstuga", ritad av helsingborgsarkitekten GW Widmark, kompletterade anläggningen. Vid samma tid brann gammelstugan ner. På 1950-talet ändrades verksamheten till vandrarhem. 1967 renoverades och tillbyggdesorstugan. Nyckelbo är den byggnad som tydligast markerar Laröds status som sommarort vid början/mitten av 1900-talet och speglar på så vis den utvidgade semesterlagstiftningen under 1900-talet.

Tureholm 4

Denna tomt har varit bebyggd åtminstone sedan början av 1800-talet och ett torp ses på enskifteskartan från 1826. Det nuvarande tegelhuset ut mot Serpentinvägen är byggt 1932 medan trähuset inne på tomten är ett sommarhus byggt 1960 – troligen användes även tegelhuset vid denna tid som sommarvistelse.

GÖKSHOLM

Området planlades för affärsverksamhet på 1960-talet. En låg, långsträckt centrumbyggnad, ritad av Jan Sederholm 1966, innehöll förutom affärslokal även post, bibliotek och distriktsköterskemottagning. Den moderna Vivoaffären med självbetjäning öppnade i februari 1968. Numera finns här livsmedelsbutik, pizzeria, spelbutik och bibliotek. Vårdcentralen flyttade 1992 till nybyggda lokaler öster om Larödsvägen.

HAGA

Detta kvarter består av endast en villa.

Bebyggelse av kompletterande värde**Haga 1**

Enkel, men gedigen tegelvilla från 1947, ritad av byggmästare Yngve Andersson från Domsten. Huset har försetts med uterum på 2000-talet och samtidigt har en gavelbalkong ändrats. Den förhållandevis stora tomten omges av en häck utom mot Larödsvägen där den avgränsas av en vitmålad mur.

Kvarteret Tureholm 4

Kvarteret Göksholm

Kvarteret Haga 1

Kvarteret Hovdala 1

Kvarteret Hovdala 2

Kvarteret Hovdala 3

HOVDALA

Kvarteret Hovdala ligger utmed Larödsvägen på tidigare jordbruksmark. I korsningen med Wachtmeisters väg låg ett litet torp från 1800-talets början. I södra gaveln öppnade 1932 Laröds andra lanthandel. Verksamheten upphörde 1948. Samma år byggdes på angränsande tomt Laröds första flerbostadshus, ett rött tvåvåningshus med något tiotal lägenheter. En ändring av byggnadsplanen för Laröd angav 1954 att det fanns plats för två mindre butikscentra, varav det ena skulle lokaliseras till området vid kvarteret Hovdala och i denna plan föreslogs även att det borde kunna byggas hyreshus i mindre omfattning vid butikerna. Således tillkom ännu ett tvåvåningshus med lägenheter och en bankfilial kring 1960. I början av 1970-talet revs det gamla torpet och ytterligare tvåvåningshus byggdes samtidigt som Wachtmeisters väg rätades och fick en något annan sträckning.

Bebyggelse av kompletterande värde

Hovdala 1

Två sammanbyggda flerbostadshus i två våningar med utkragande sadeltak och påfallande stora skorstenar. Husen är ritade av Bengt Blasberg och Henrik Jais-Nielsen för Byggnads AB Gösta Gadd 1971 och går i en murrig brunskala, typisk för tiden. Även grönyttorna med rena gräsmattor, täta avenbokshäckar och formklippta barrbuskar är tidstypisk.

Övrig bebyggelse

Hovdala 2

Laröds första flerbostadshus, från 1948. Ritat och byggt av Lennart Andersson. För att tillskapa fler lägenheter har stora takkupor tagits upp.

Hovdala 3

Detta tvåvåningshus med hyreslägenheter byggdes av byggmästare Lennart Andersson kring 1960. Det har röda tegelfasader med putsade partier och både indragna och utanpåliggande balkonger. I en envåningslänga inrättades ett bankkontor, som stängdes 1983, och i denna länga finns även garageplatser. Byggnaden har genomgått flera förändringar, exempelvis har vissa fönster ändrats och bröstningen under fönstren försvunnit.

HOVKRATSEN

Litet kvarter bestående av tre fastigheter, samtliga bebyggda före 1941 då den första byggnadsplanen över Laröd upprättades. Bebyggelsen består av egna hem, troligen med anknäytning till Holstagården. Husen har genomgått flera om-/tillbyggnader.

Bebyggelse av kompletterande värde

Hovkratsen 3

Det äldsta och bäst bevarade av de tre husen i kvarteret. Huset är troligen uppfört kring 1910 och kännetecknas av ett högt mansardtak klätt med rödmålad plåt och putsade ljusgula fasader. Huset är tillbyggt i en gavel. Tillbyggnaden går inte helt i liv med ursprungshuset, men är annars identiskt utformad.

Kvarteret Hovkratsen 3

Kvarteret Hästboxen 2

Kvarteret Hästboxen 3

HÄSTBOXEN

Hästboxen består av fem fastigheter längs Larödsvägen. Gårdsanläggningen på Hästboxen 3 är gårdstomten till Laröd nr 4, en av de ursprungliga gårdarna i Laröd. Detta var en så kallad dubbelgård, alltså två sammanbyggda fyrlängade gårdar. De äldre husen på Hästboxen 1 och 2 är avstyckningar från Laröd nr 4, medan de två övriga fastigheterna är tillkomna långt senare, på 1990-talet. Hästboxen 1 och 2 är gathus tillkomna runt sekelskiftet 1900, förstnämnda dock kraftigt om- och tillbyggt.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Hästboxen 2

Gathus sannolikt uppfört i slutet av 1800-talet. Huset är byggt med långsidan mot gatan och har rektangulär planform med brant sadeltak, vilket är karaktäristiskt för denna typ av bebyggelse. Huset har fasader av mörkt hellsingborgstegel och taket är lagt med eternitfasetter, men var troligen stråttäckt från början.

Hästboxen 3

De äldsta byggnaderna – boningslängan och del av stalllänga – är troligen uppförda i samband med skiftet 1826. Det var före skiftet en dubbelgård, det vill säga två sammanbyggda gårdar. Under större delen av 1800-talet och fram till 1940-talet var det en fyrlängad gård då logen ut mot Larödsvägen revs. I början av 1900-talet fanns det på gården två hästar, åtta kor samt svin. Jordbruksarealen var på 10 hektar. De äldsta byggnaderna har fasader av rödstruken locklistpanel men troligen med stomme av korsvirke. Boningslängan har sadeltak klätt med eternitfasetter – det har ursprungligen varit stråttäckt – och ekonomibyggnaderna har tak lagda med korrugerade eternitskivor.

LÄCKÖ

Kvarter utlagt i plan 1941 och då avsett att bebyggas med friliggande villor i maximalt två våningars höjd eller 7,6 meter. Denna plan bearbetades i omgångar på 1950-talet, inte minst avseende vägnas sträckning och biltrafiken. Kvarteret bebyggdes 1953–59 med friliggande villor och ett mindre pensionärshem i form av en radhuslänga. I kvarteret finns både arkitektritade hus och kataloghus, i flera fall mer eller mindre ombyggda.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Läckö 8

Pensionärshem ritat av J.M. Bomér för Ödåkra Pensionärshemskommitté 1959. Den gula tegellängan bestående av tre saxade huskroppar under branta sadeltak innehöll tio lägenheter: fem på bottenvåningen och fem på ovanvåningen. De på bottenvåningen var något större, 41–45 kvadratmeter medan de på ovanvåningen var på 35–38 kvadratmeter. Bebyggelsen är inte olik 1930/40-talets egnahem och det fanns väl viss konsekvens i att bygga traditionellt för äldre medan däremot de branta trapporna till lägenheter på ovanvåningen inte känns så genomtänkta. Husen är välbevarade och speglar periodens kategoribostäder och den offentliga sektorns expansion.

Bebyggelse av kompletterande värde

Läckö 3

Enplansvilla med flackt tak, ritad av ingenjör Einar Nilsson som troligen även var byggherre. Huset är byggt med en regelstomme eller lättbetongelement och har fasader av gulflammat tegel. Ut mot Ärlevägen avgränsas tomten av en låg tegelmur och förgården domineras av vintergröna barrväxter och små prydnadsträd.

Läckö 13

Välbevarad villa från 1953, ritad av Lennart Andersson i Hittarp. Huset har gula tegelfasader och ett sadeltak lagt med rött vingtegel. I källaren finns garage, vilket var en vanlig lösning vid denna tid men som i många fall ersatts av fristående garagebyggnader. Trädgården, som avgränsas av ett lågt staket med svartmålade, svetsade grindar, är av representativ karaktär med välskötta gräsmattor, stenlagda gångar och vintergröna prydnadsbuskar.

Kvarteret Läckö 8

Läckö 8, år 1960. Fotografi från AB Helsingborgs-Bild, Helsingborgs museers samlingar.

Kvarteret Läckö 3

Kvarteret Läckö 13

Kvarteret Lövsta 1

Kvarteret Lövsta 4

Kvarteret Lövsta 9

LÖVSTA

Kvarter utlagt i plan 1941 och då avsett att bebyggas med friliggande villor i maximalt två våningars höjd eller 7,6 meter. Denna plan bearbetades i omgångar på 1950-talet, inte minst avseende vägnas sträckning och biltrafiken, och kvarteret bebyggdes med friliggande villor 1955–60. På åtminstone två av tomterna fanns redan små sommarstugor, men båda dessa är rivna och ersatta med villor på 1970- respektive 80-talet.

Bebyggelse av kompletterande värde

Lövsta 1

Enplansvilla med flackt tak och vitmålade fasader av tegel och lättbetong. Huset ansluter till 1950-talets modernism och inte alls den blandning av modernism och traditionalism som var vanlig för småhusbyggandet vid denna tid. Huset är från 1957 och tillbyggt 1977.

Lövsta 3, 4, 5, 6

Fyra likadana hus, troligen kataloghus, byggda 1957. De är typiska exempel på periodens rationellt planerade och producerade bostäder till ett pris som gjorde dem överkomliga för de flesta, benämningen "folkvilla" myntades på 1960-talet men beskriver denna typ av enfamiljshus väl. Karaktärsdrag är att de är byggda i ett plan utan källare, har låga sadeltak och rektangulär planform, ytterväggar konstruerade som regelväggar eller i lättbetong, antingen klädda med skivmaterial eller som här putsade samt att fönstren är stående och med två fönsterluffer. Den enhetliga färgsättningen med vita fasader och röda tegeltak bör man också slå vakt om.

Lövsta 9

Rödteglad 1½-plansvilla med källare, ritad av Lennart Granqvist 1959. Huset har en symmetriskt placerad entré som nås via en plattsatt trädgårdsgång. Ut mot gatan avgränsas trädgården, som domineras av barrväxter, av en mycket låg stenmur. Både hus och trädgård präglas av att det är enkelt, sakligt och vardagligt i positiv bemärkelse.

MALTESHOLM

Kvarter utlagt i plan 1941 och då avsett att bebyggas med friliggande och sammanbyggda villor i maximalt två våningars höjd eller 7,6 meter. Denna plan bearbetades i omgångar på 1950-talet, inte minst avseende vägarnas sträckning och biltrafiken, och kvarteret bebyggdes med friliggande villor i slutet av 1950-talet, samt tre tomter som bebyggdes först kring 1970. Området var tidigare obebyggt och bestod av jordbruksmark. Merparten av husen är kataloghus och flertalet kompletterade med fristående garagebyggnader eller tillbyggda på annat sätt, ombyggnaderna har dock varit förhållandevis modesta och ändrar inte kvarterets karaktär. Trädgårdarna är i allmänhet tidstypiska med låga staket eller murar mot gaturummet och präglas av vintergröna buskar och gräsmattor.

Kvarteret Maltesholm 7

Kvarteret Margretelund 14

Kvarteret Margretelund 3

MARGRETELUND

Intill landsvägen (nuvarande Larödsvägen) låg före enskiftet (och kanske även senare) byns vanning och intill denna ett ryttmästarhus till gården Laröd nr 2. Detta ryttmästarhus anlades på 1730-talet och platsen överensstämmer med dagens fastighet Margretelund 14. Kvarteret, som utlades i plan 1941, är i övrigt huvudsakligen utbyggt från slutet av 1950-talet till början av 1960-talet. En tomtägare ville bygga ett sommarhus här kring 1950, men fick nej från byggnadsnämnden. Här ville man från kommunens sida ha *"bebyggelse, avsedd för stadigvarande bostadsändamål"*. Flera av husen har byggts till eller om och de flesta har fått friliggande garage i den mån sådana inte fanns med redan från början.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Margretelund 14

Denna fastighet består av en äldre gårdslänga och huset finns utritat på karta 1742. Enligt uppgifter bifogade till kartan är det ett *"onummerat hus uppförts för ryttdaren till rusthåll nr 2 i Laröd. Lyckan för 8 år sedan av fäladen till ryttdare jord avsynt"*. Det skulle alltså vara anlagt 1734. Om nuvarande hus är så gammalt är tveksamt, även om det kan finnas äldre delar i stommen. Nuvarande byggnad består av en bostadslänga med gaveln ut mot Larödsvägen och en kortare, troligen senare tillkommen ekonomilänga i vinkel. Ursprungligen var detta en fyrlängad gård, men merparten av ekonomibyggnaderna revs efter andra världskriget då gården använts av militären. Bostadslängan är uppförd i korsvirke men gaveln och långsidan in mot den grusade gårdsplanen är klädda med rödmålad locklistpanel. På taket, som tidigare varit stråttäckt, ligger eternitfasetter. Anläggningens största värde är dess långa kontinuitet och kopplingar till både det agrara Laröd och det militära indelningsverket med rötter i stormaktstiden.

Bebyggelse av kompletterande värde

Margretelund 3

Villa från 1957 i tidens lite pittoreska och lekfulla stil med olikfärgat tegel eller målade väggpartier, förskjutna huskroppar och markerade dörr-/fönsterpartier. Spontad panel i en fönsterbröstning får nog ses som en nyhet, men blev vanligt under 1960/70-talet.

Margretelund 9

Denna villa ritades av ingenjör B Strandh 1959 och består av två något förskjutna huskroppar, dessutom av något olika höjd och på så vis framstår huset som om det var byggt av två adderade volymer. Fasaderna består av putsad lättbetong och rött tegel. Dörr- och fönsterpartier är markerade med tegelförband eller putsade partier i avvikande färg. En stor tillbyggnad har gjorts åt trädgårdssidan 1996.

Margretelund 10

Gul, teglad 1½-plansvilla med källare och lägre, utskjutande huskropp mot gatan. På sadeltaket ligger gröna tegelpannor medan vindskivor och fönstersnickerier är vitmålade. Huset är ritat 1958 och på typiskt vis för 1950-talet blandas modernt med traditionellt.

Margretelund 13

Ännu en 1950-talsvilla bestående av två något förskjutna huskroppar och där fasaderna getts olika färgsättning. Entrén nås av en trappa med fina, tidstypiskt smäckra räcken. Runt entrédörren går ett löpförband i rött tegel. Tomten avgränsas mot gatan av en låg knäckstensmur. Huset är tillbyggt på trädgårdssidan under 1970-talet.

Kvarteret Margretelund 9

Kvarteret Margretelund 10

Kvarteret Margretelund 13

Kvarteret Nosgrimman 2

Kvarteret Nosgrimman 3

NOSGRIMMAN

Detta kvarter omfattar mark som tidigare tillhörde gården Laröd nr 1, Holstagården. I mitten av 1960-talet anlades ortens idrottsplats intill Holstagården samt ett sommarhus (Nosgrimman 1) vid Gummarpsvägen, i övrigt var det till största delen ännu jordbruksmark. Under 1990-talet började området öster om Larödsvägen att bebyggas med bostäder och den gamla Holstagården revs i mitten av 1990-talet för att ersättas med en ny skola, Holstagårdsskolan.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Nosgrimman 2

Detta var en avstyckning från Holstagården och här byggde en av ortens original, Hugo Nilsson, ett kombinerat bostadshus och höns hus 1938. Ovanvåningen blev bostad medan hönsen hölls på bottenvåningen. Byggmästare till denna udda anläggning/bostad var Stig Troedsson från Allerum. Till det yttre ser det ut som en ordinär torplänga med fasader av rödstruken locklistpanel. Huset ligger förvisso med gaveln ut mot gatan, men vad som är riktigt udda är ett fönster i gaveln, på kanske en decimeters höjd. 1973 gjordes en tillbyggnad med en något lägre länga, men i övrigt överensstämmande med ursprungshuset, ut mot Gummarpsvägen. Huset användes då av Laröds hemslöjd.

Övrig bebyggelse

Nosgrimman 3

På tidigare jordbruksmark anlades Laröds idrottsplats i mitten av 1960-talet, officiell invigning var i augusti 1968. Idrottsplaner med omklädningsrum anlades av medlemmarna i Hittarps Idrottsklubb och 1969 togs inomhushallen i bruk. Den 35x35 meter stora plashallen byggdes inför kommunsammanslagningen till en kostnad av 130 000 kr.

NOSREMME

I norra delen av kvarteret, längs Larödsvägen och Dres-syrvägen (ursprungliga sträckningen av Gummarpsvägen) ligger fyra äldre hus (Nosremmen 1, 2, 4, 5) medan södra delen bebyggdes med seniorbostäder i början av 1990-talet i samband med utbyggnaden öster om Laröds-vägen. Övriga hus är kataloghus uppförda på 2000-talet. Nosremmen 3 avviker genom att vara ett finskt kataloghus med en panelarkitektur hämtad från äldre finska trästäder. De äldre husen, uppförda mellan cirka 1900–1930, är samtliga om- eller tillbyggda och med ursprungliga byggnadsdelar utbytta. Stora delar av trädgårdarna är asfalterade eller stensatta för biluppställning.

Övrig bebyggelse

Nosremmen 1

Stort hus byggt 1935 som bostad och bageri. Laröd bestod vid denna tid av ett 10-tal gårdar och ett 30-tal bostads-hus samt två lanthandlar, men man hade även försäljning i saluhallen i Helsingborg och via brödbil som servade hela trakten. Bageriet upphörde i mitten av 1960-talet. Huset ritades av byggmästare Ernst Jönsson i Hittarp och är senare om- och tillbyggt flera gånger.

Kvarteret Nosremmen 1

Kvarteret Rockelstad 1

ROCKELSTAD

Kvarter utlagt i plan 1941 och då avsett att bebyggas med friliggande villor av maximalt två våningars höjd eller 7,6 meter. Kvarteret fick sina gränser fixerade i senare planer och ett mindre affärscentrum lades in i reviderad plan 1954. Kvarteret var tidigare jordbruksmark och det var gården Larödshus (Laröd nr 2) som styckade av tomter på cirka 1 000 kvadratmeter. Tomterna såldes för 6,25 kronor per kvadratmeter och summan för tomt och hus hamnade på runt 50 000 kronor i mitten av 1950-talet. Kvarteret bebyggdes med friliggande villor varav en kombinerad med affär mellan 1956–60. Två tomter bebyggdes först 1986 respektive 1990, den senare en avstyckning från den tomt som innehållit affär.

Övrig bebyggelse

Rockelstad 1

Hörntomten Larödsvägen-Hittarpsvägen bebyggdes 1960 och här öppnades hösten detta år ett modernt snabbköp med namnet Laröds livs. 1964 blev bensinförsäljning (din X) ett komplement och 1969 byggdes affären om till kiosk, som skulle bli Hittarp-Laröds nya träffpunkt. Kring 1980 byggdes kiosken ut till gatukök, men när genomfartstrafiken i Laröd försvann, genom nya väg 111, försämrades kundunderlaget och rörelsen upphörde i slutet av 1980-talet. Gatuköket revs och tomten avstyckades – Rockelstad 7.

ROSSARED

Kvartersbeteckning för det lilla vattenverket beläget i dalsänkan mellan bostadsbebyggelsen och Laröds skola. En pumpstation anlades 1952 och det nuvarande vattenverket är från början av 1960-talet, ritat av Kjessler & Mannerstråle. Numera kommer vattnet i Laröd från Örbyverket men anläggningen i Laröd finns kvar som beredskapsreserv.

RYDBOHOLM

Kvarter utlagt i plan 1941 och då avsett att bebyggas med friliggande villor i maximalt två våningars höjd eller 7,6 meter. Denna plan bearbetades i omgångar på 1950-talet, inte minst avseende vägarnas sträckning och biltrafiken, och kvarteret bebyggdes med sommarhus, redskapsbodar och friliggande villor under 1950-talet. Ut mot Hittarpsvägen fanns vid planläggningen redan två bebyggda fastigheter, troligen är det de hus som i ombyggt skick finns på fastigheterna Rydboholm 7 och 9. Flera av tomterna verkar ha använts för odling och/eller sommarvistelse fram till 1980-talet. Merparten av fastigheterna är numera bebyggda med kataloghus från 1950-talet, varav de flesta är kraftigt ombyggda.

RYKTBORSTEN

Kvarteret utgörs av det som var gårdstomt till Laröd 2 (Larödshus). Denna gård bestod egentligen av två närbelägna gårdar med två brukare, varav den ena, troligen under 1700-talet, utvecklats till en dubbelgård med två brukare. På generalstabskartan från 1860 finns båda gårdarna med, men på häradskartan cirka 50 år senare finns endast en gård. Den gamla gården brändes ner kring 1940 och en ny anläggning uppfördes. Gården slutade att drivas som jordbruksfastighet i början av 1950-talet och marken arrenderades ut.

Senare köptes gården av Ödåkra kommun och 1978 startade Laröds förskola verksamhet här. Mangårdsbyggnaden samt troligen en del ekonomibyggnader revs 1984 och en mer ändamålsenlig förskola byggdes. Denna brann ner 2005 och provisoriska lokaler uppfördes i dess ställe. Av gårdsanläggningen återstod en stor stallänga och två mindre ekonomibyggnader som beviljades rivningslov i samband med att en ny detaljplan för seniorbostäder och förskola togs fram 2010.

Kvarteret Ryktborsten år 2009 innan rivning och nybyggnation.

Kvarteret Råbelöv 10

RÅBELÖV

Kvarter utlagt i plan 1941 och då avsett att bebyggas med friliggande villor i maximalt två våningars höjd eller 7,6 meter. Denna plan bearbetades i omgångar på 1950-talet, inte minst avseende vägarnas sträckning och biltrafiken, och kvarteret bebyggdes med friliggande villor, redskapsbodar och något sommarhus med start 1953. Flera av tomterna verkar ha använts för odling och/eller sommarvistelse fram till slutet av 1960-talet då de tycks ha varit obebyggda fram till dess. Merparten av fastigheterna är numera bebyggda med kataloghus eller arkitektritade villor från 1950/60-talet, varav flera ombyggda. Trädgårdarna är i allmänhet tidstypiska med låga staket, murar eller häckar mot gaturummet och präglas av vintergröna buskar och gräsmattor.

Bebyggelse av kompletterande värde

Råbelöv 10

Villa ritad av Salomon-Sörensen 1969 i en utpräglad traditionsanknuten stil, som ett skånskt gathus eller gårds-länga – inte olikt huset på Ellinge 1. I likhet med detta är det en vitmålad länga med brant sadeltak med skorsten genomnock och en liten, spröjsad kupa samt mittpostfönster med spröjs. Huset är på traditionellt vis orienterat med långsidan mot gatan och med trädgård huvudsakligen på baksidan.

RÖSSJÖHOLM

Kvarteret Rössjöholm i norra delen av Laröd är utlagt i plan 1960 och är avsett för skoländamål. Man kan notera att en av planförfattarna också ritade den nya skolan.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Rössjöholm 1

En ny skola i Laröd hade diskuterats länge i Ödåkra kommun och i samband med den stora utbyggnaden av Laröd i början av 1960-talet realiserades planerna. Laröds nya skola byggdes 1963–64 och ritades av ARTON, huvudentreprenör var Göran Bengtssons Byggnadsfirma på Råå. Skolan invigdes formellt i maj 1965 och hade då kostat 1,5 miljoner kronor. Anläggningen bestod av två byggnadskroppar, där den ena innehöll sex klassrum, bibliotek, lärarrum, expedition och materialrum. Den andra inrymde slöjdsalar, gymnastiksal och en stor matsal som även användes för andra ändamål och sammankomster. 1969–70 gjordes en tillbyggnad, genom ARTON, med sex nya klassrum – tre i söder och tre i norr. Denna tillbyggnad gjordes framför allt för att skolan var för liten, men troligen också som en sista kommunal satsning innan den stora kommunsammanslagningen 1971. Det är en för perioden mycket ambitiöst gestaltad skola med stora arkitektoniska och miljömässiga värden. 1990 byggdes ett fritids i anslutning till skolan.

Kvarteret Rössjöholm 1

Kvarteret Salsta 2

Kvarteret Salsta 5

Kvarteret Salsta 6

SALSTA

Kvareter utlagt i plan 1941, men läget något justerat i senare planer. De sex fastigheterna är bebyggda med friliggande, huvudsakligen arkitektritade villor 1955–58.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Salsta 2

Rödteglad 1½-plansvilla med gaveln mot gatan. Gavelfasaden kännetecknas av en vitmålad, murad skorsten, som visar att huset har en öppen spis i vardagsrummet, och ett femkantigt fönster i ovanvåningen. Fönsterkarmar och bågar är målade i olika kulör vilket gör att de smäckra dimensionerna blir tydligare. Huset är ritat av Bengt Henricson för köpman Åke Ulveryd 1956. Tomten omges av klippta häckar och från gatan leder en stensatt gång fram till entrén på husets långsida. Huset är välbevarat med fina detaljer och trädgården tidstypisk med dess betoning på fritid, nöje och trevnad snarare än husbehovsodling.

Bebyggelse av kompletterande värde

Salsta 5

Gul, teglad villa med utkragande, rödteglad sadeltak. En murad skorsten sticker upp genom takfallet mot gatan. Huset har asymmetrisk gatufasad med olikartade fönster och entrén markeras av ett koppskift av utskjutande tegelstenar. Huset är ritat 1957 medan garagetillbyggnaden är från 2003.

Salsta 6

Tegelvilla bestående av två sinsemellan något förskjutna huskroppar och där variationen förstärks av att murpartier är omväxlande röda eller målade vita. Denna hustyp med två något förskjutna huskroppar under ett gemensamt sadeltak kallades populärt för tjänstemannavilla, vilket hänger ihop med denna allt större yrkeskår på 1950-talet. Byggherre till just denna villa var också en tjänsteman (Tore Lennering) och arkitekt var Bengt Henricson. Huset hade ursprungligen garage i källaren, men en fristående garagebyggnad uppfördes 1972.

SELEN

Litet kvarter intill Larödsvägen, som består av två villor samt en avstyckning för en mindre byggnad för telefonkommunikation (byggherre 1980 var Televerket). På Selen 2 fanns en äldre byggnad som ersattes av en katalogvilla 1986. Selen 1 är en katalogvilla från 1950-talet.

SOLLIDEN (inklusive Sperlingegården)

I kvarteret Solliden låg tidigare Laröds småskola, som uppfördes på 1880-talet och var i bruk fram till att den revs 1984. På platsen uppfördes istället en församlingsgård för Svenska Kyrkan. Norr om församlingsgården ligger Sperlingegården (Hittarp 17:37), som ursprungligen var ett rytartorp till gården Laröd nr 1, samt på fastigheten Hittarp 17:40 en transformatorstation från 1965. Byggherre till denna var Kulla Gunnarstorps Energiförening.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Solliden 1

Församlingsgården ritades 1983 av Henrik Jais-Nielsen och Bengt Blasberg, som samtidigt ritade närbelägna Lerbergets centrum och kyrka i en liknande stil. Karaktäristiskt är det röda murverket, gavlar utan språng och stora takytor täckta med rött enkupigt tegel. Stilmässigt representerar det ett slags modernism förankrad i äldre skånsk tegelbyggnadstradition. Värderingen är främst kopplat till dess arkitektoniska värde, ett lågmält men kvalitativt exempel på 1980-talets arkitektur.

Kvarteret Solliden 1

Hittarp 17:37 samt 17:38

Bebyggelse av kompletterande värde

Hittarp 17:37 samt 17:38

Gården finns med på den äldsta kartan av Laröd, från 1742 och kallas då Sperligehuset och beskrevs som ett *"onummerat krono rytthäus till rusthållet no 1 i Laröd"*. Det var alltså ett soldattorp för en beriden soldat vid Norra Skånska Kavalleriregementet. Gården hade då egen kålhage samt del i åkerjord och äng. Sperlingegården består i dag av fem olika byggnader. Flera av ekonomibyggnaderna har rivits och 1983 revs mangårdsbyggnaden för att ersättas av en villa från Nyckelhus AB. En äldre byggnad i sydväst revs 2010 och ersattes med en ny. De bevarade husen är huvudsakligen uppförda under 1900-talet med längan norr om boningshuset som den troligen äldsta – den ser ut att ha en stomme av korsvirke och är troligen från 1800-talet. Sperlingegården används sedan länge som hästgård vilket gör att den bevarat sin agrara karaktär. Det kulturhistoriska värdet är främst kopplat till gårdens långa kontinuitet tillsammans med dess agrara karaktär och kopplingar till det militära.

SPILTAN

Kvarteret ligger utmed Larödsvägen och är till största delen en avstyckning från gården Laröd nr 3 gjord kring 1930 medan Spiltan 10 är en avstyckning från Laröd nr 4, troligen gjord i mitten av 1800-talet. Spiltan 7 ligger också på mark som tillhört Laröd nr 4 men den fastigheten är tillkommen mycket senare (1979). Förutom de egnahem (Spiltan 1–5) som ligger utmed Larödsvägen finns här också ett gathus sannolikt uppfört under senare delen av 1800-talet.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Spiltan 1

Liten villa/egnahem byggt 1935. Huset var ursprungligen på två rum och kök, men är senare tillbyggt på ett förtjänstfullt sätt i två omgångar genom Kjell Nyström AB. Huset har särpräglade, utsvängda takfall klädda med rött vingtegel och ljusputsade fasader. På den långsmala tomten finns även en garage- och förrådsbyggnad från 1976.

Spiltan 10

Mindre gårdsanläggning, troligen tillkommen genom hemmansklyvning på 1800-talet. Det är en trelängad gård med boningshus i korsvirke parallellt med Larödsvägen, fast indraget en bit på tomten, och ekonomibyggnader i vinkel. Boningshuset har en tillbyggnad åt öster som anpassats till ursprungsbyggnaden med synligt korsvirke i fasaderna och brant sadeltak klätt med rött vingtegel. Ett par ändringar av byggnaden har gjorts genom åren, men utan att det påverkar bebyggelsens karaktär.

Bebyggelse av kompletterande värde

Spiltan 6

Detta gathus ligger indraget en bit från Larödsvägen, vilket möjliggjort en avstyckning av tomten ut mot vägen. Boningslängan är troligen uppförd under senare delen av 1800-talet och är typisk för epokens och regionens bostadsbyggande på landet. Huset har numera gulgrå putsade fasader, någon mindre tillbyggnad, delvis ändrade fönster och större takfönster, som är av reversibel karaktär. Trots förändringar kan den fortfarande i form och volym utläsas som en äldre byggnad.

Kvarteret Spiltan 1

Kvarteret Spiltan 10

Kvarteret Spiltan 6

Kvarteret Svaneholm

Kvarteret Torup 6

SVANEHOLM, TROLLEHOLM, TROLLENÄS

Detta område finns med redan i den första byggnadsplanen för Laröd, från 1941. Någon utbyggnad skedde dock inte och planerna ändrades. Marken hade köpts av Ödåkra kommun i slutet av 1960-talet och tanken var att exploatera området med 400 lägenheter lika fördelade i villor och tvåvånings flerbostadshus. Sperlingegården skulle rivas, men detta ledde till protester och planerna lades på is. I mitten av 1980-talet byggdes 70 marklägenheter för Bostadsrättsföreningen Helsingborgshus 37 (numera Herrgården). Riksbyggen höll i byggledning och försäljning medan Skånska Cementgjuteriet var generalentreprenör. Husen ritades av Bosse Svensson på Riksbyggen i Malmö.

Bebyggelse av kompletterande värde

Svaneholm 1–28, Trolleholm 1–22, Trollenäs 1–24
Området är ett bra exempel på det "tätt och lågt"-byggnande som blev populärt i kölvattnet på miljonprogrammets stora och spaciösa villamattor. Husen har en vag skånsk anknytning med ljusslammade tegelfasader och branta sadeltak täckta av rött vingtegel. Här finns också likheter med något äldre radhusområden som Friluftsstaden i Malmö eller de radhus SSA byggde för sina anställda i bland annat Hasslarp.

TORUP, VANÅS

Två kvarter med likartad bebyggelse bestående av stora kataloghus uppförda 1984–86. Fastigheten Vanås 3 är ett fritidshem, Rosenvägens förskola, byggt 1987.

TRILLAN

Detta kvarter består av Larödgården med ekonomibyggnader och mangårdsbyggnad numera uppdelade på två fastigheter, Trillan 1 respektive Trillan 2. Larödgården finns utritad på kartan från 1742 och hade tidigare benämningen Laröd nr 5. De båda övriga fastigheterna är tillkomna på 1990-talet och hänger samman med den utbyggnad som gjordes i angränsande kvarter då. Det är en katalogvilla (Trillan 4) samt en förskola (Trillan 3).

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Trillan 1 och 2

Dessa båda fastigheter utgör den gamla gårdstomten till Laröd nr 5, kallad Larödgården. Detta var en frälsegård/arrendegård under Kulla Gunnarstorp. Vid mitten av 1900-talet bestod gården av cirka 60 hektar medelmåttig jord, som på sina ställen dessutom var vattensjuk. I arrendekontraktet med Kulla Gunnarstorp var man tvungna att hålla djur. Man odlade således en hel del fodersäd, men även råg och vete. För Findus kontraktsodlade man broccoli. Arrendekontraktet med Kulla Gunnarstorp upphävdes 1963 då Helsingborgs stad köpte gården.

Anläggningen består i dag av ekonomibyggnader och mangårdsbyggnad uppdelade på två fastigheter. Den stora L-formade ekonomibyggnaden består av en röd loglänga från 1910-talet, tillbyggd 1944, och en gråstenslänga från 1600-talet, vilket gör den till Laröds äldsta byggnad. Till ekonomibyggnaderna hör även ett grishus och ett hönshus, båda från början eller mitten av 1900-talet. Ursprungligen var gården utformad som en fyrlängad anläggning, men den gamla boningslängan revs kring sekelskiftet 1900 och den ursprungliga logen brann ner 1943. En ny mangårdsbyggnad uppfördes på längre avstånd från ekonomibyggnaderna. Det nya boningshuset är i det närmaste identiskt med det som uppfördes till gården Laröd nr 3 (Giggen 1) och beskriver samma utveckling med separering av mangård och ekonomibyggnader. En ny plan för området antogs 2009 och innebär att hästnäringen får möjlighet att utvecklas.

Kvarteret Trillan 1

Kvarteret Trillan 2

Kvarteret Överum 2

Kvarteret Överum 5

Kvarteret Överum 8

ÖVERUM

Detta kvarter med tomter längs landborgen lades ut i plan 1960 och avsåg att bebyggas med grupper av stora enfamiljshus. Detta innebar i praktiken egentligen bara en reglering av gällande förhållande då här redan fanns en del sommarstugor och villor. Det är i detta kvarter de stora tomterna och de största, arkitektritade och styckbyggda villorna finns. De största tomterna är dock uppstyckade. Flera hus har utsikt över Öresund. Från Odåkra kommun hade man en ambition att hålla nere byggnadshöjden till en våning och med plant tak för att inte skymma utsikten för mycket, särskilt med tanke på att man planerade för enplanshus öster om landborgen. Av de äldsta husen, byggda före 1950, är merparten rivna, bortflyttade eller där de finns kvar kraftigt om- och tillbyggda. Inget hus har längre karaktär av sommarstuga.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 8:13§

Överum 2

Denna stora, exklusiva villa är enligt bygglovshandlingarna signerad Erik Andersson och Jörn Utzon. Enligt arkitekt Jörgen Michelsen, som var anställd hos Utzon, ska arkitekturen tillskrivas endast den sistnämnde. Byggnaden, villa Banck, uppfördes för skeppsredare Percy Banck 1958 i en uttalat modernistisk stil, som kom att bli stilbildande för flera av de villor som byggdes i kvarteret Överum under 1960/70-tal. Karaktäristiskt är vitmålade fasader och stödmurar, plant, utkragande tak och stora, uppglasade partier ut mot trädgården och Öresund. Tegel och trä är återkommande byggmaterial. En carport byggdes 1993, annars är huset i närmast ursprungligt skick.

Överum 5

Även denna stilbildande villa har bygglovskritningar signerade av Erik Andersson 1957, men ska ha ritats av arkitekt Jörgen Michelsen enligt uppgift från honom själv. Michelsen var anställd hos Utzon i det samarbete som blev ARTON arkitekter tillsammans med Erik Andersson. I handlingarna står Erik Andersson även som byggherre. Det är en låg enplansvilla med utpräglade horisontaler och geometriskt formspråk, inspirerad av japansk arkitektur. Huset har släta, vita fasader utan dekorativa inslag medan bruna partier inramar takfot, fönster och dörrar. Mot öster finns atriumgård med formklippta buskar och entréarkad, i väster finns terrass och trädgård planerad av

Sven-Ingvar Andersson. Huset ligger på landborgskanten med utsikt över Öresund. Platta, utskjutande tak och fönsterband i olika nivåer följer topografin.

Överum 8

Den kanske mest pregnanta av de villor som uppfördes längs landborgen i Laröd efter Jörn Utzons ritningar. Denna modernistiska villa ritades 1961 för direktör Olof Herneryd. Byggnaden har en sluten gatufasad med ett speciellt skärmtak över den asymmetriskt placerade entrén medan trädgårdsfasaden öppnar sig mot grönskan och utsikten över Öresund.

Överum 11

En av två villor ritade av Jörgen Michelsen 1975 i samarbete med landskapsarkitekt Stig Billing, som svarade för trädgårdens ambitiösa gestaltning. Hus och trädgård är likartade för de två fastigheterna utan att vara identiska, med den mest påtagliga skillnaden att Överum 11 huvudsakligen har vitmålade fasader medan Överum 12 har mörka tegelfasader. Byggnaderna präglas av ett modernistiskt, geometriskt formspråk med plana, delvis utkragande tak, fönsterband, balkongdäck och förlängda stödmurar.

Överum 12

Detta är den andra villan ritad av Jörgen Michelsen 1975 i samarbete med landskapsarkitekt Stig Billing. (Se ovan).

Överum 16

Villa ritad av Jörgen Michelsen, som var anställd hos Utzon i det som samarbete som kom att bli ARTON arkitekter, tillsammans med Erik och Henry Andersson 1959. Byggherre var bilskolechef Albin Andersson. Vitmålade tegelpartier och svartmålade träpartier skapar kontrastverkan, vilket understryks av att fönstersnickerier i de vita tegelmurarna är svartmålade medan de är vitmålade i de svarta träfasaderna. En mindre tillbyggnad har gjorts 2005, men anpassad till det moderna formspråket.

Kvarteret Överum 11

Kvarteret Överum 12

Kvarteret Överum 16

Kvarteret Överum 29

Kvarteret Överum 4

Kvarteret Överum 6

Överum 29

Sannolikt det mest udda huset i denna omgivning av mestadels speciella villor. Huset, som är en gammal timrad högloftsstuga, flyttades till platsen på 1940-talet av fabrikör Charles Nilsson att använda som sommarstuga. Sommarstugor fick gärna vara lite sportiga eller pittoreska, denna är ett praktexempel på det senare.

Ett utlåtande från Skånes hembygdsförbund år 1962 menar att ursprunget är en cirka 200-årig, timrad länga som ursprungligen varit uppförd på Vannaröds egen- dom. Fönster och dörröppningar har delvis ändrats och takbeklädnaden ändrats. Trots att den är flyttad och vissa förändringar skett i samband med flytten menade man då att bygganden hade behållit sin gamla karaktär. Redan på 1960-talet lyftes fram att särskilt de välbevarade timmer- väggarna och en rad ålderdomliga konstruktionsdetaljer ger bygganden ett icke obetydligt antikvariskt intresse.

Huset är tillbyggt i samma stil på 1960-talet och har även försetts med stora takfönster. Klassningen gäller endast den ursprungliga delen.

Bebyggelse av kompletterande värde

Överum 4

Villa från 1972, ritad av Salomon-Sörensen Arkitektkon- tor för Jan Mark. Det är i likhet med flera av de andra husen längs landborgen en vitmålad enplansvilla men utan det konsekvent modernistiska formspråk som utmärker flera av de lite äldre villorna.

Överum 6

Villan har formen av en trelängad gård och vitmålade fasader, men där upphör all likhet med äldre, skånska gårdstyper. Det är ett hus med plant tak men utan det utpräglade modernistiska formspråk som präglar flera av de lite äldre husen. Denna villa är ritad och byggd av SIAB 1970 för direktör Lars Yngve Larsson.

Överum 13

Denna stora villa byggdes 1927 på mark (16 000 kvm) som tidigare ägts av Laröds samfällda stenbrott. Byggherre var doktor Marta Persson-Henning från Uppsala och villan fick det originella namnet Örnäshals, naturligtvis syftande på byggherrens profession. Det var en stor sommarstuga i lite fornnordisk stil med mörka, tjärade träfasader och höga, branta sadeltak lagda med rött tegel. Byggmästare var Mats Eriksson. I slutet av 1950-talet avstyckades en del av norra tomten, som i sin tur styckades i flera villatomter (Överum 13, 14, 15, 35 samt den samfällda vägen). I Örnäshals har det bland annat under 1960-talet drivits kaffeservering under sommarhalvåret. De senaste 20 åren har villan genomgått stora förändringar, huset är numera gulmålat, taket lagt med grönglaserat tegel och garagen som var inrymda i östra flygeln har ersatts med en ny garagebyggnad. På tomten, som fortfarande är stor, finns golfbana, pool och tennisbana och mot Wachtmeisters väg finns en hög mur.

Överum 20

Vitputsade murar med inslag av tjockt råglas, pulpettak och stora uppglasade väggpartier kännetecknar denna villa, ritad av ingenjör Uno Rysén för chiropraktor Arnold Olofson 1961. Huset har en originell form med en högre vinkelbyggnad under pulpettak vilken omger en lägre del med platt tak så att huset har en nästan kvadratisk plan. Denna villa är ett fint exempel på periodens modernistiska villabyggnade. Garaget är en tillbyggnad från 1970 men väl anpassat.

Överum 21

Gul, teglad villa ritad 1961 av Jan-Erik Lund och Sören Nielsen på Kjessler & Mannerstråle för tandläkare Bjarne Bergengren. Byggnaden har en oregelbunden planform och stort, utkragande sadeltak och takkupor/-terrasser i koppar. Byggnaden har i stort sett originalutförande.

Kvarteret Överum 13

Kvarteret Överum 20

Kvarteret Överum 21

Kvarteret Överum 25

Kvarteret Överum 9–10

Kvarteret Överum 36–51

Överum 25

Villa byggd i spansk "haciendastil" med vitputsade murar, smala, rundbågiga fönster och på det asymmetriska sadeltaket ligger ett rödflammigt vingtegel. Huset är ritat av Jan Eric Forell 1977 och är förvisso en rätt udda skapelse, men passar väl in i miljön med stora och egenartade villor.

Övrig bebyggelse

Överum 9–10

Stor villa belägen på två fastigheter ritad av Fritz Jaenecke & Sten Samuelson för köpman Henry Linder 1962. Några år tidigare hade Mogens Mogensen ritat en villa i två våningar, men detta förslag godkändes ej av byggnadsnämnden med hänvisning till att man ville hålla nere byggnadshöjden till en våning på landborgen. Mot beslutet reserverade sig byggnadsnämndens konsult, Mogens Mogensen. I slutet av 1970-talet byggdes villan ändå på med en våning och huset har senare genomgått flera om- och tillbyggnader.

Överum 36–51

Fyra radhuslängor uppförda 1998–99 av NCC efter ritningar av Lars Rentner. På platsen låg fram till 1997 Larödbaden, som revs detta år. Larödbaden anlades kring 1930 och var under en lång följd av år ett populärt bad- och festställe.

HELSINGBORG